

ІНКЛЮЗІЯ А-Я

Erasmus+

EUROPEAN
SOLIDARITY
CORPS

Foundation for the Development
of the Education System

SALTO
EASTERN EUROPE
& CAUCASUS

Завантажуйте цей та інші буклети SALTO Inclusion & Diversity безкоштовно на сайті www.salto-youth.net/eeca. Цей документ не обов'язково відображає офіційну точку зору Європейської Комісії, Ресурсного центру SALTO Inclusion & Diversity Resource Center або організації, яка співпрацює з ними.

SALTO-МОЛОДЬ

ОЗНАЧАЄ...

... “Підтримка, поглиблене навчання та можливості навчання¹ в рамках програм Еразмус+: Молодь в дії та Європейського корпусу солідарності”. Європейська комісія створила мережу з семи ресурсних центрів SALTO-Молодь для покращення впровадження програм ЄС Еразмус+: Молодь в дії та Європейського корпусу солідарності, які надають молодим людям цінний досвід неформальної освіти.

Цілями SALTO є **підтримка впровадження європейських програм Erasmus+: Молодь в дії та Європейського корпусу солідарності** з особливою увагою таким пріоритетам, як Соціальна Інклюзія, Різноманітність, Участь та Солідарність. SALTO також підтримує співробітництво з такими регіонами, як ЄвроМед, Південно-Східна Європа або Східна Європа та Кавказ, і координує всі заходи з навчання та співпраці, а також надає інформаційні інструменти національним агенціями.

У цих пріоритетних європейських сферах SALTO-Молодь забезпечує **ресурси, інформацію та навчання** національним агенціями та європейським молодіжним працівникам/ працівницям. Більшість із цих ресурсів можна знайти на сайті www.salto-youth.net/eeca. Шукайте Європейський календар тренінгів онлайн (European Training Calendar), Інструментарій для навчання та молодіжної роботи (Toolbox for Training and Youth Work), базу даних тренерів, які діють на європейському рівні (Trainers Online for Youth або TOY), посилання на онлайн-ресурси та багато іншого.

¹ Support, Advanced Learning and Training Opportunity

SALTO-Молодь активно **співпрацює** з іншими учасниками європейської молодіжної сфери, серед яких національні агенції програми Еразмус+ та Європейського корпусу солідарності, Рада Європи, Європейський молодіжний форум, європейські молодіжні працівники/працівниці, тренери/тренерки та організатори/організаторки тренінгів.

РЕСУРСНИЙ ЦЕНТР ІНКЛЮЗІЇ ТА РІЗНОМАНІТНОСТІ SALTO-МОЛОДЬ

Ресурсний центр інклюзії та різноманітності SALTO-Молодь (що базується у Бельгії, Фландрії) співпрацює з Європейською Комісією аби підтримати включення **молодих людей з меншими можливостями** до програм Еразмус+: Молодь в дії та Європейського корпусу солідарності. Це сприяє соціальній згуртованості суспільства в цілому. SALTO Інклюзія та Різноманітність також підтримує національні агенції та молодіжних працівників/працівниць у їхній роботі з інклюзією, забезпечуючи навчання, розробляючи методи роботи з молоддю, розповсюджуючи інформацію за допомогою розсилки новин тощо. Пропонуючи можливості для навчання, обміну та рефлексії щодо практики інклюзії та менеджменту різноманітності, SALTO Інклюзія та Різноманітність працює над видимістю, доступністю та прозорістю своєї роботи та ресурсів щодо інклюзії та різноманітності, а також над тим, щоб пріоритети “інтеграції молодих людей з меншими можливостями” та “позитивний менеджмент різноманітності” широко підтримувалися.

Для отримання додаткової інформації та ресурсів перегляньте сторінки “Інклюзія та різноманітність” за адресою www.salto-youth.net/eeca ●

ЗМІСТ

6

Вступ

8

Як користуватися цим буклетом

12

Розуміння інклюзії

12

Інклюзія

14

Молоді люди з меншими можливостями

15

Соціальне виключення

16

Різноманітність

17

Рівноправність

18

Влада і привелеї

19

Упередження

26

**Підготовка вашої інклюзивної
молодіжної діяльності**

26

Визначення сфери

29

Пошук партнерів та побудова партнерства

41

Фінансування

50

Пошук потрібних учасників/учасниць

53

Розробка інклюзивної програми

57

Оцінка ризику

63

Підготовка учасників/учасниць

74

Підготовка практичних аспектів

Етап реалізації

- 90 Запуск програми
- 93 Безпечніший простір
- 96 Фасилітація
- 97 Вирішення конфліктів
- 104 Методи та види діяльності
- 110 Підведення підсумків
- 111 Рефлексія
- 112 Моніторинг
- 113 Завершення та прощання

Етап подальших дій

- 119 Оцінка діяльності (для визнання навчальних результатів учасників/учасниць)
- 122 Оцінка інклюзивності та різноманітності
- 123 Реінтеграція
- 130 Підтвердження знань учасників/учасниць
- 132 Розповсюдження результатів проєкту

Читати далі

136

ВСТУП

Уявіть, що ви працюєте з однорідною групою молодих людей. Усі вони живуть в одному районі, ходять в одну школу, мають однакову расову та релігійну приналежність, їхні батьки заробляють більш-менш однакову суму грошей тощо. В цій ситуації може бути багато переваг при роботі з такою групою. Бо молоді люди, мабуть, поділяють багато схожих поглядів, інтересів, способів роботи та життя. **Звучить досить комфортно, чи не так?**

Ну, а якби до вашої групи приєдналися молоді люди різного походження? Наприклад, молоді люди, які навчаються в зовсім інших школах, або які не мають формальної освіти? Що ж якби ці молоді люди мали інший колір шкіри, відмінний від однорідної групи... різні типи статури, гендерні ознаки, волосся, голос, мову, одяг та багато іншого. Можливо, різниця скоріше внутрішня, як-от їхні переконання, інтереси, цінності, пріоритети тощо?

Але недостатньо просто залучити “у свою групу” молодих людей різного типу. **Різноманітність вимагає враховувати й цінувати те, як люди відрізняються.** Це означає, що ви повинні переконатися, що відмінності людей поважаються в системах, практиках і поведінці групи. Щоб по-справжньому досягти різноманітності, потрібно активно прагнути до інклюзії, що означає ціленаправлене усунення бар'єрів для участі груп та осіб із меншими можливостями. Тому інклюзія та різноманітність йдуть рука об руку. Коли ви зосереджені на інклюзивності, ви також покращуєте різноманітність. І навпаки теж це працює: **коли ви зосереджені на досягненні різноманітності, у вас є можливість бути інклюзивним.**

“Різноманітність – це те, що Ви Враховуєте. Інклюзія – це те, що Ви Відчуваєте” - Дезіре Адавей

Європейські програми для молоді пропонують молодіжним працівникам та працівницям і молодим людям з усієї Європи перспективи створити інклюзивні можливості, об'єднавши різноманітну молодь. Інклюзія є не лише можливістю чи опцією для тих, хто вже працює з темою різноманіття. Інклюзія стала критерієм відбору проектів, які оцінюються національними агенціями Еразмус+ та Європейським корпусом солідарності. Пріоритет надається якісним проектам, які активно спрямовані на інклюзію і різноманітність та залучають учасників/учасниць із меншими можливостями. Крім того, як новостворені так і досвічені організації мають пріоритет у процесі надання грантів.

Метою цього посібника, що спирається на інші публікації SALTO Інклюзія і Різноманіття, – це запропонувати вступ до створення молодіжних програм, які дають молодим людям можливість вчитися у різноманітності та через різноманітність.

ЯК КОРИСТУВАТИСЯ ЦИМ БУКЛЕТОМ

Буклет призначений як для тих, хто хоче познайомитися з інклюзивною міжнародною молодіжною роботою, так і для тих, хто вже працює в цій сфері. Ви можете читати його від початку до кінця або знайти окремі розділи відповідно до ваших потреб.

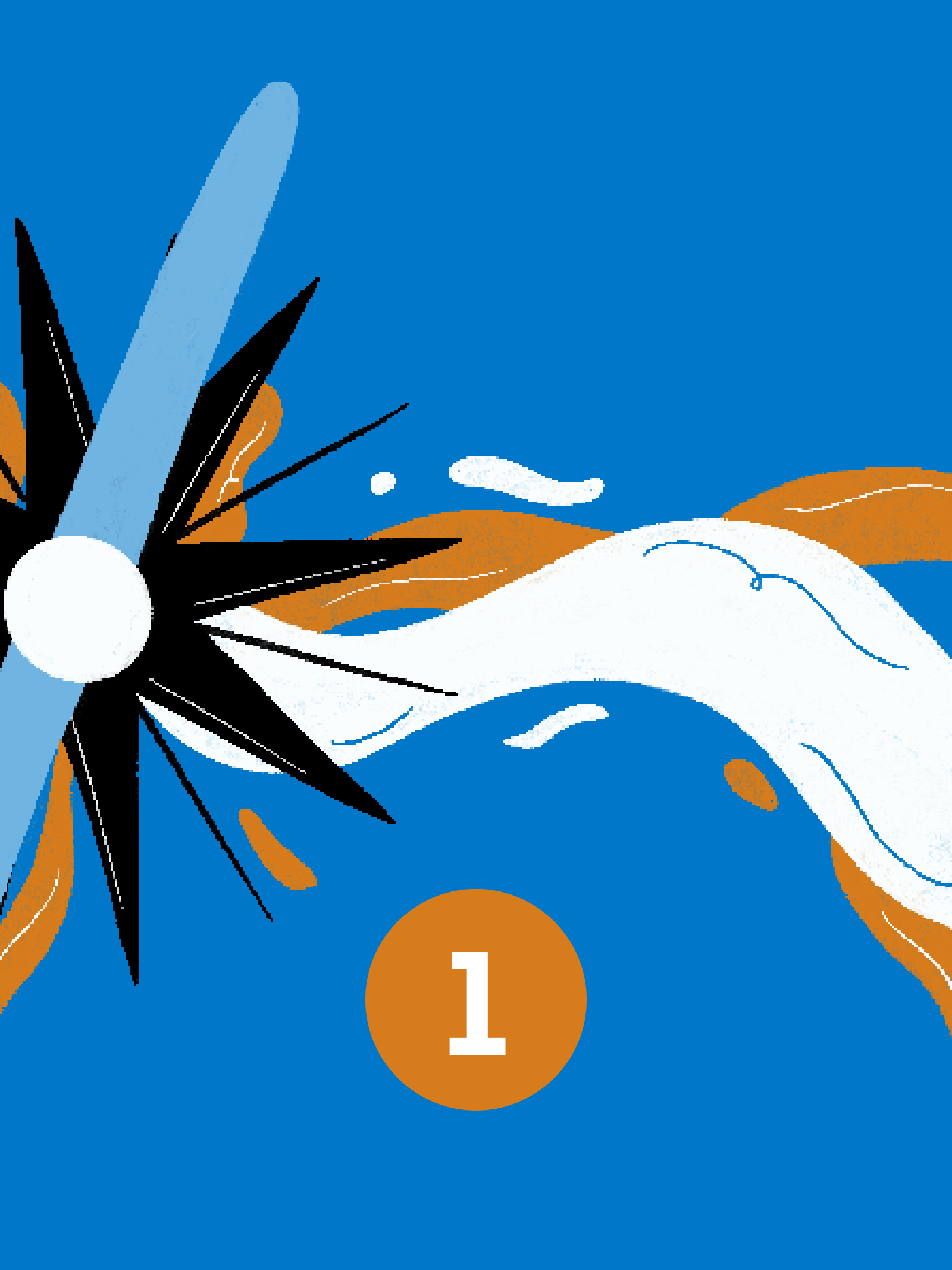
Після вступу до змісту та важливих термінів, буклет розділено на 3 основні розділи: **до, під час та після вашої молодіжної програми.**

- **“Підготовка вашої інклюзивної молодіжної діяльності”** допомагає вам перейти від ідеї міжнародного молодіжного досвіду до практики, завжди тримаючи інклюзію у полі зору. Пошук потрібних партнерів, фінансування та розробка програми – це деякі з елементів, які розглядаються в цьому розділі.
- **“Етап реалізації”** розповідає про важливі аспекти сприяння інклюзії під час вашої молодіжної програми. Як створити безпечніший простір для різноманітних учасників/учасниць? Як впоратися з конфліктом? Які заняття та заходи проводити для вашої групи? Ці та інші питання розглядатимуться в цьому розділі.
- **“Етап подальших дій”** зосереджений на оцінці та знаннях – як для ваших учасників/учасниць, так і для вас як організатора/організаторки. У ньому також обговорюється, як підтримати молодих людей аби вони змогли інтегруватись у своєму звичному середовищі після трансформаційного навчального досвіду.

Впродовж усього буклету ви отримуєте **“їжу для роздумів”**, яка допомагає краще зрозуміти соціальну ізоляцію і заохочує вас зупинитися та подумати про наслідки певних аспектів молодіжних обмінів для молодих людей із меншими можливостями.

Усі секції пропонують підхід участі, за якого молоді люди розробляють, реалізують та оцінюють програму разом з організаторами/організаторками – якщо самі не є організаторами/організаторками.

1

РОЗУМІННЯ ІНКЛЮЗІЇ

Багато з нас мають досвід, передчуття та інтуїцію, коли розмова йде про інклюзію. Проте ніхто не застрахований від стереотипів та упереджень. Щоб допомогти вам свідомо замислитися над тим, як зробити свої молодіжні програми інклюзивними, вам необхідно свідомо розглянути, що означає інклюзія... і набути розуміння деяких важливих термінів.

- Інклюзія
- Молоді люди з меншими можливостями
- Соціальне виключення
- Різноманітність
- Рівноправність
- Влада і привелеї
- Упередження

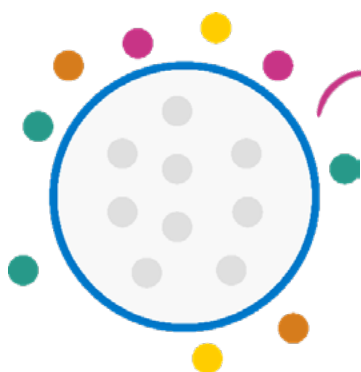

ВАЖЛИВІ ТЕРМІНИ

ІНКЛЮЗІЯ

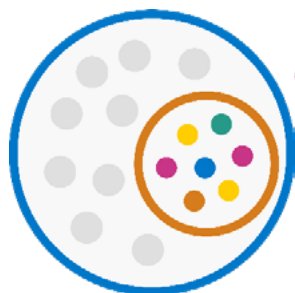
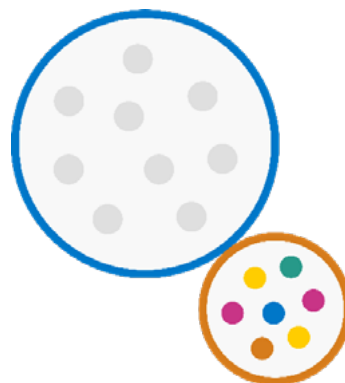
Інклюзія означає **повагу та цінування різноманітних ідентичностей та досвідів, а також уможливлення повної участі кожного/кожної**. Зауважте, що сам термін означає, що людей, яких ви намагаєтеся включити, раніше було виключено.

У рамках програми “Еразмус+: Молодь у дії” в центрі уваги інклюзії є молоді люди з меншими можливостями, які перебувають у невідповідному становищі порівняно зі своїми однолітками, оскільки стикаються з одним або кількома факторами виключення та перешкодами.

Виключення описує стан, у якому не допускаються до участі ті, хто є відмінний від норми.

Сегрегація означає створення окремих просторів для тих, хто відмінний від норми.

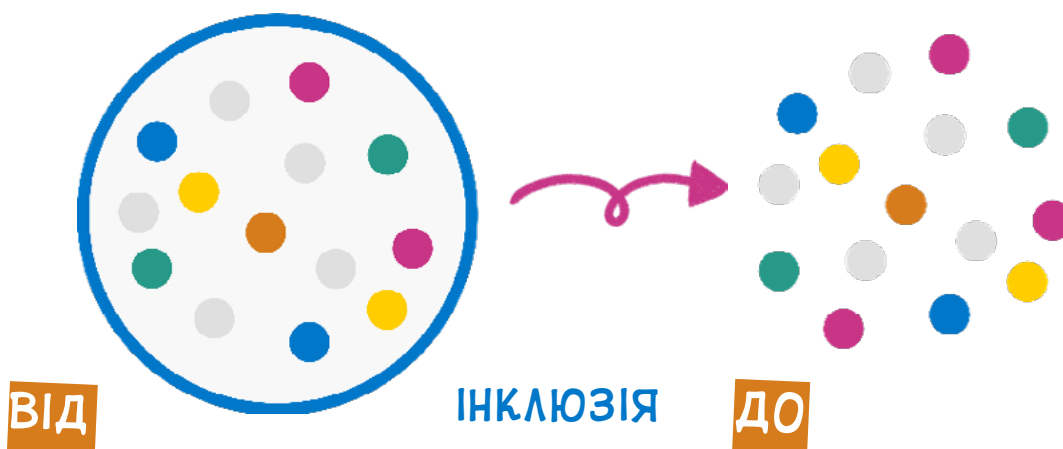

Інтеграція означає створення підпростору всередині групи для тих, хто відрізняється від інших.

Але що ж таке інклюзія? Чи це просто дозволити всім доєднатись, не відокремлюючи учасників/учасниць групи жодним чином? Створюючи інклюзивні молодіжні заходи, ви повинні переконатися, що раніше виключені групи будуть включені, що означає усунення бар'єрів для участі.

ІНКЛЮЗІЯ ОЗНАЧАЄ УСУНЕННЯ БАР'ЄРВ УЧАСТІ

Щоб інклюзія була успішною, вона потребує зміни парадигми до відкритості та відповідальності за історичні та системні пригнічення. Це вимагає від вас розуміння динаміки [соціального виключення](#) та того, як відмінності у силі, [владі та привілеях](#) впливають на [молодих людей із меншим можливостями](#).

МОЛОДІ ЛЮДИ З МЕНШИМИ МОЖЛИВОСТЯМИ

Європейська комісія визначає “(молодих) людей з меншими можливостями як (молодих) людей, які з економічних, соціальних, культурних, географічних причин чи стану здоров’я, через їхнє міграційне походження, або з таких причин, як інвалідність, труднощі в освіті чи будь-які інші причини, у тому числі причини, які можуть призвести до дискримінації згідно зі статтею 21 Статуту Фундаментальних Прав Європейського Союзу, стикаються з перешкодами, які заважають їм мати ефективний доступ до можливостей у рамках програм”.²

Перепони можуть бути структурними, закладеними в політики, практиками та переконаннями, які обмежують або перешкоджають певній групі людей мати доступ до можливостей, які є доступними іншим. Існує декілька типів перешкод, і вони можуть перешкоджати участі як окремо, так і в поєднанні.

Хоча перелік не є повним, Європейська комісія перелічує наступні перешкоди:

- **Інвалідність**
- **Проблеми зі здоров’ям**
- **Перешкоди, пов’язані з освітою та навчальними системами**
- **Культурні відмінності**
- **Соціальні перешкоди**
- **Економічні перешкоди**
- **Перешкоди, пов’язані з дискримінацією**
- **Географічні бар’єри**

² Європейський Союз: [Стратегія Інклюзії та Різноманітності](#) (англ.)

СОЦІАЛЬНЕ ВИКЛЮЧЕННЯ

Соціальне виключення – це процес, в якому певні особи витісняються на край суспільства і їм не дають можливості повноцінної участі через їх бідність або відсутність базових компетенцій і можливості безперервного навчання, або ж в результаті дискримінації. Це віддаляє їх від можливостей роботи, отримання доходу та освітніх можливостей, а також від соціальних і громадських об'єднань та діяльності. Люди, які постраждали від соціального виключення, мають обмежений доступ до органів, які приймають рішення, і часто відчують себе безсилими та не в змозі взяти під контроль рішення, які впливають на їхнє повсякденне життя. **Простіше кажучи, соціальне виключення – це комбінація політик, систем, структур, ставлень і поведінки, що призводить до витіснення деяких людей, яких залишають осторонь або позаду.**

Соціальне виключення може торкнутися всіх вікових груп, але воно вимагає особливої уваги в молодіжній сфері, оскільки молодь є найбільш вразливою. Соціальне виключення завдає глибокої та довготривалої шкоди умовам життя, освіти, соціальній та економічній участі, емоційному життю та стану здоров'я молодих людей. Це також сприяє передачі бідності між поколіннями. Коли молоді люди відчують невпевненість у життєвих стандартах, політичну чи соціальну ізоляцію, відчуття відчуженості та нездоровий спосіб життя, це може погіршити вже існуючі умови соціального виключення. Це призводить до замкненого кола, де соціально виключені молоді люди знаходяться в ще більшій небезпеці страждати від додаткових матеріальних нестатків, соціальної та емоційної маргіналізації та проблем зі здоров'ям. На жаль, це у свою чергу, наражає їх на більш серйозні ризики виключення.

У політичних дебатах щодо соціального виключення часто домінують питання працевлаштування та освіти. Справді, молодь особливо постраждала від економічної кризи, коли рівень безробіття та неактивності стабільно вищий, ніж серед інших вікових груп. Однак деякі вразливі групи стикаються із виключенням у довгостроковій перспективі з причин, які знаходяться поза межами короткострокових криз. Залишення поза ринком праці має далекосяжні наслідки, які виходять за межі економічних труднощів, як-от

- а) втрата впевненості;
- б) підрив довіри та очікувань;
- в) зростання ризику соціального виключення;
- г) відсторонення від суспільства.

РІЗНОМАНІТНІСТЬ

Різноманітність в організаціях чи в суспільстві описує всі способи, якими люди відрізняються. Вона охоплює всі різновиди властивостей, які відрізняють окремих осіб або групи людей один від одного / одна від одної.

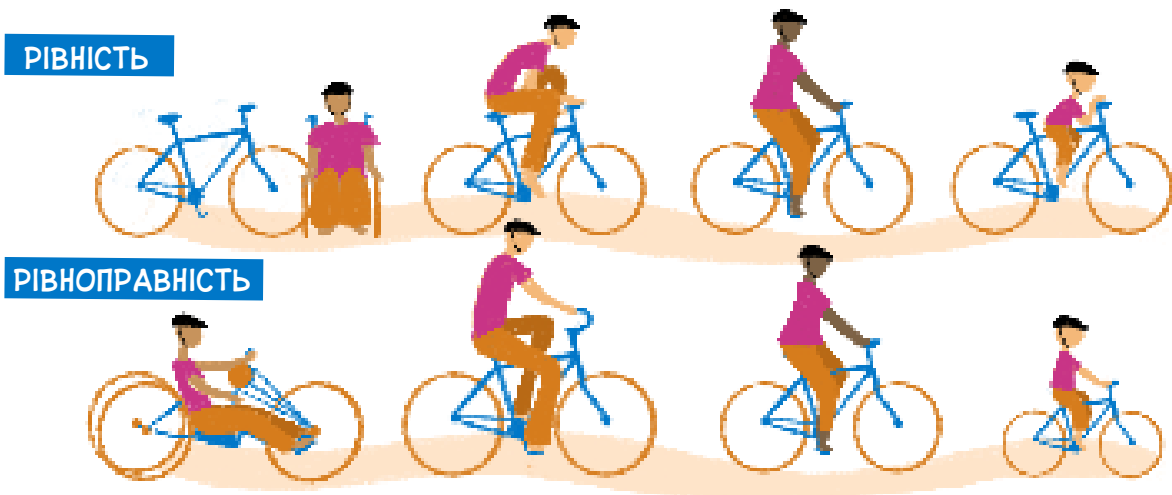

Окуляри різноманіття у вашій молодіжній роботі вимагають розуміння та цінування цих людських відмінностей. Різноманітність стосується не лише гендеру, раси, віку, етнічної приналежності, статусу можливостей чи сексуальної орієнтації. Вона також включає релігію, соціально-економічний статус, освіту, мову, зовнішній вигляд, шлюбний і сімейний статус, а також серед усього іншого відмінності у поглядах, політичній чи культурній приналежності та цінностях.

Робота з різноманітністю вимагає від нас розуміння концепції рівноправності, а також розуміння системних утисків менш привілейованих груп та ідентичностей.

РІВНОПРАВНІСТЬ

Рівноправність означає надання усім людям доступу та ресурсів, необхідних для досягнення успіху. Її порівнюють з рівністю, що означає надання всім однакового доступу та ресурсів. Відтак, рівноправність **враховує структурні фактори, які надають перевагу певним групам і маргіналізують інших**. Як наслідок, справедливість часто може вимагати нерівного ставлення до різних груп чи осіб аби переконатися, що кожна з них має доступ до однакових можливостей. Без рівноправності не можна по-справжньому сказати, що інклюзія людей в організаціях та в межах програм відбувається, особливо якщо ви не врахуєте їх відмінності в привілеях.³

³Адаптовано з SALTO ID: [Embracing Diversity](#) (англ.)

Розуміння відмінностей між рівноправністю та рівністю може допомогти вам розпізнати та реагувати на відмінності в особистій ситуації молодшої людини, яка може бути несправедливою, яку уникають та яку можна змінити. Це важливий аспект процесу соціальної інклюзії.

Іронія прагнення до рівноправності полягає в тому, що це спосіб роботи, який часто передбачає певний ступінь нерівного ставлення порівняно з іншими (“звичайними”) молодими людьми. **Рівноправність вимагає позитивної дискримінації, коли існують суттєві відмінності.** (Наприклад, вибрати молодшу жінку для участі у певній діяльності, а не молодого чоловіка для того щоб досягти гендерного балансу; надати молодій людині з особливими освітніми потребами мовного тренера, в той час як “профільні студенти” можуть подбати про себе тощо). Організатори/організаторки проекту повинні розрізняти, хто має спеціальні потреби, а хто ні, і які є ці конкретні потреби для того аби забезпечити рівноправність.

ВЛАДА І ПРИВІЛЕЇ

Історичні та системні утиски, які маргіналізують людей, мають два сильних механізми, які можна назвати “владою” і “привілеєм”. Привілеї можна визначити як незаслужені переваги, вигоди та права, надані людям, які належать до певних соціальних груп.

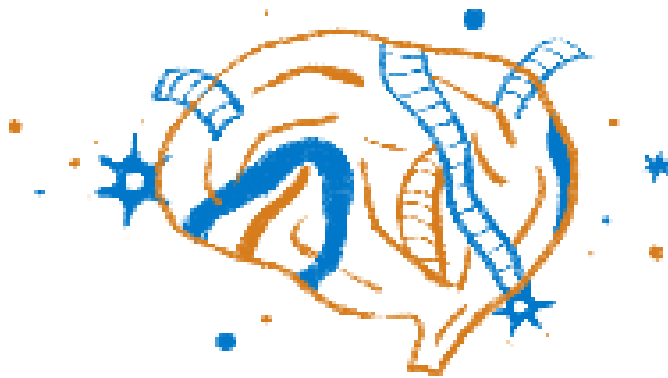
Привілей часто має форму несправедливого ставлення з боку інституцій та нерівного доступу до можливостей. Часто ця нерівність корениться в упередженості та системній нерівності.

Привілеї – це те, що легко можна помітити, коли у вас їх немає. Але коли ви належите до соціальної групи, яка має багато привілеїв, ви можете і не звернути увагу.

Люди, які мають більше привілеїв, також мають більше влади. Владу можна розуміти як здатність людини впливати на людей або контролювати їх, події, процеси чи ресурси. У різних ситуаціях ви володієте різними рівнями влади.⁴

УПЕРЕДЖЕННЯ

Упередження – це **психічні ярлики**, які виникають свідомо чи несвідомо. Наприклад, коли ви у супермаркеті вибираєте овочі, ваш мозок автоматично спрямовує увагу до червоних помідорів, припускаючи, що саме ці вже стиглі. Однак такі ярлики небезпечні, коли справа доходить до судження інших людей, а не помідорів. Упередження створюються протягом вашого життя через соціалізацію та засоби масової інформації. Часто **ці упередження функціонують навіть без усвідомлення їх наявності** – тому їх називають несвідомими або прихованими упередженнями. Важливо відзначити, що у кожного є несвідомі упередження. Першим кроком є усвідомлення своїх упереджень.⁵

^{4,5} Адаптовано з SALTO ID: [Embracing Diversity](#) (англ.)

ЇЖА ДЛЯ РОЗДУМІВ

Щоб краще зрозуміти, що означає “соціальне виключення”, молоді люди з меншими можливостями, влада та привілеї, **спробуйте зробити цю коротку вправу.**

Візьміть до уваги молодь, з якою ви працюєте. Подумайте про те, що якщо їх порівняти з іншими молодими людьми у своїй школі, у своїй громаді чи в країні в цілому. Чи можете сказати, що вони мають рівний чи справедливий доступ до таких речей, як:

- Гідне житло?
- Здорова їжа щодня?
- Регулярний медичний та стоматологічний догляд?
- Хороші школи з турботливими вчителями?
- Кишенькові гроші?
- Доступні заняття у вільний час?

А як щодо інших факторів? Чи сказали б ви, що вони:

- Мають люблячу і підтримуючу сім'ю?
- Мають позитивні стосунки з друзями та стосунки з іншими загалом?
- Можуть обрати власну професію та слідувати своїм мріям?
- Цілком вміють бути собою і їх за це цінують?
- Живуть в громаді, де поважають їхню мову, релігію та культуру?
- Живуть у громаді, де вони захищені від шкоди та насильства?
- Мають голос у соціальних та політичних питаннях і до них прислухаються?
- Мають приклади для наслідування в медіа, політиці та інших сферах, які поділяють їхню ідентичність?
- У них загалом цікаве життя та вони мають причини позитивно ставитися до свого майбутнього?

Якщо ви відповіли “так” на більшість запитань вище, ваші молоді люди користуються певною кількістю [привілеїв](#) у житті. У цих категоріях. Якщо деякі чи більшість ваших відповідей були “ні”, то молоді люди, з якими ви працюєте, менш привілейовані та мають менше можливостей.

Ця коротка вправа є гарною демонстрацією того, що соціальне виключення означає набагато більше, ніж відсутність грошей або відсутність роботи. Наше місце в суспільстві, якість наших особистих стосунків, наші можливості брати участь і наші перспективи на майбутнє так само важливі для нашого відчуття добробуту та приналежності, як і сума на нашому банківському рахунку.

ПОЛІТИЧНІ ВИМІРИ

У період з 2012 по 2019 роки ризик соціального виключення та бідності молодих людей у Європейському Союзі знизився з 11,6% до 5,8%. Однак на становище молоді в Європі негативно вплинула пандемія COVID-19, яка сильно вразила їх у сферах працевлаштування, освіти та навчання, соціального життя та психічного благополуччя.

Боротьба із соціальною ізоляцією є однією з цілей Молодіжної стратегії ЄС, яка має на меті:

- Створення більшої кількості та рівних можливостей для того, щоб усі молоді люди могли приймати участь в освіті та на ринку праці
- Підтримка активної громадянської позиції, соціальної інклюзії та солідарності усіх молодих людей
- Реалізація повного потенціалу молодіжної роботи та молодіжних центрів як інструменту інклюзії
- Заохочення міжсекторного підходу до вирішення проблеми виключення в таких сферах, як освіта та працевлаштування
- Підтримка розвитку міжкультурної обізнаності та боротьба з упередженнями
- Підтримка інформування та навчання молоді про їхні права
- Сприяння доступу до якісних послуг. Наприклад: транспорт, е-інклюзивність, медичні та соціальні послуги⁶

Серед різних аспектів Молодіжної стратегії ЄС, програми Еразмус+ та Європейського корпусу солідарності та їх стратегії інклюзії виділяють один із підходів для зменшення соціального виключення молоді в Європі.

ІНКЛЮЗІЯ В ЕРАЗМУС+ ТА ЄВРОПЕЙСЬКОМУ КОРПУСИ СОЛІДАРНОСТІ

Інклюзія є ключовою основою Європейських програм для молоді. Цикл програми Еразмус+ на 2021-2027 роки перемістив інклюзивність у дуже помітне світло: інклюзивність тепер чітко висвітлена в критеріях заявки. У Програмному довіднику зазначено, що:

⁶ Європейський Союз: [Молодіжна стратегія ЄС](#) (англ.)

“Розробляючи свої проекти та заходи, організації повинні мати інклюзивний підхід, для того, щоб Вони були доступні для різного кола учасників/учасниць”^{7,8}

Програми заохочують міждисциплінарну співпрацю та залучення установ, які ще не мають досвіду роботи з Еразмус+ та Європейським корпусом солідарності. Процес подання заявки наголошує на елементах інклюзії та різноманітності, і під час подачі вас запитують, як ви зробите свою програму інклюзивною.

У рамках програм доступні різні формати та джерела фінансування, докладніше про них можна прочитати у розділі [Фінансування](#).

Більш детальний опис інструментів та механізмів інклюзії в межах Еразмус+ та Європейського корпусу солідарності можна знайти серед рішень європейської комісії – основа заходів щодо інклюзії в Еразмус+ та Європейському корпусі солідарності 2021-27.⁹

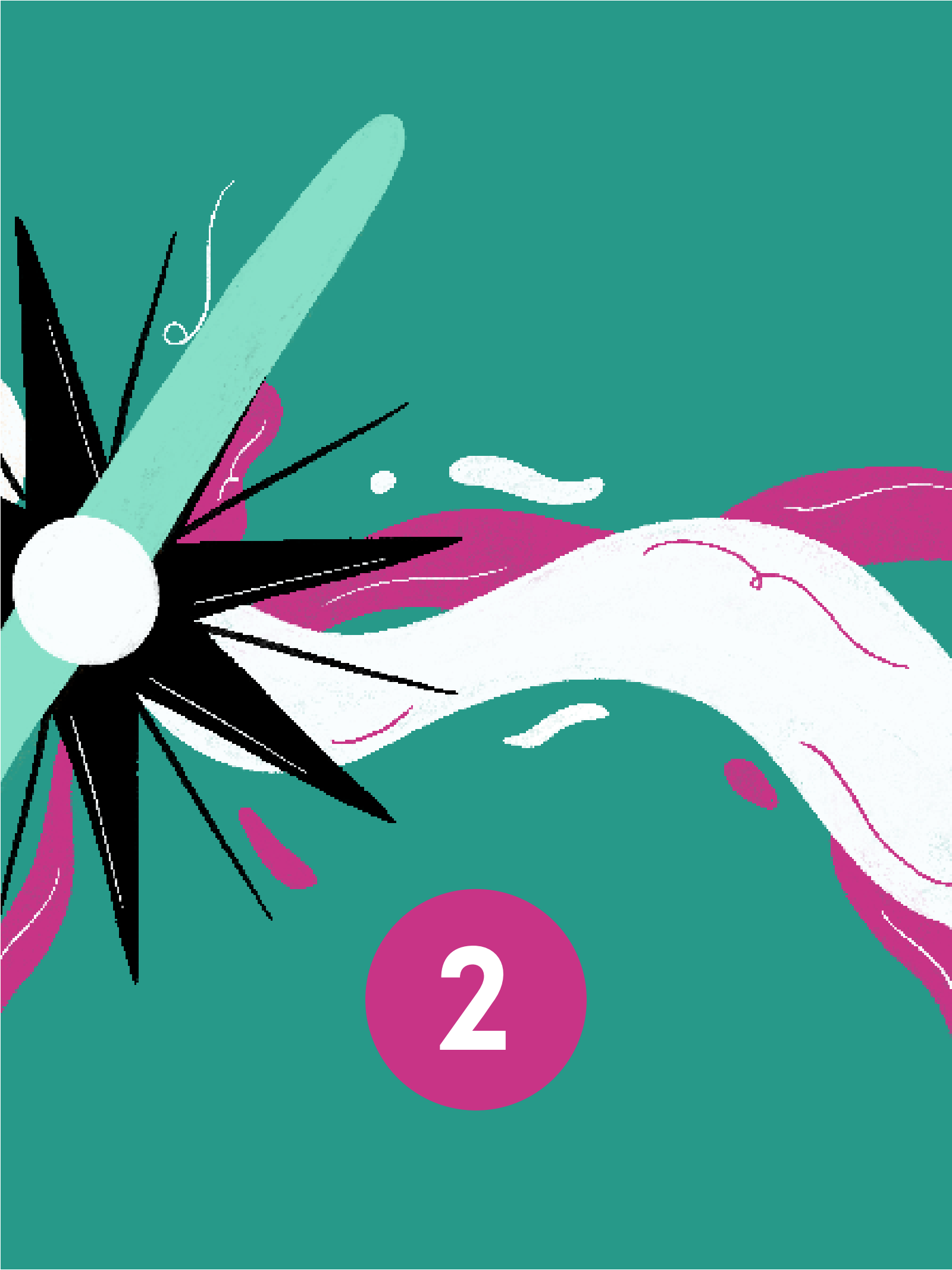
Нова Стратегія Інклюзії має на меті розробити приклади та найкращі практики інклюзивних молодіжних програм помітно доступними.¹⁰

⁷ [Програмний довідник програми Erasmus+](#) (англ.)

⁸ ID Форум Нова панель ID Стратегії із зацікавленими сторонами: панельна дискусія з різнобічними поглядами на нову стратегію ID, її значення та шляхи об'єднання міжгалузевого сектору з молодіжним. Обговорення нових програм Е+ та ЄКС в контексті нової стратегії ID та її наслідків/впровадження.

⁹ Європейська комісія: [Рішення Європейської Комісії – основа заходів щодо інклюзії в Еразмус+ та Європейському корпусі солідарності 2021-27](#) (англ.)

¹⁰ Ознайомтесь з [Стратегія Інклюзії та Різноманітності](#) щоб дізнатися більше (англ.)

2

ПІДГОТОВКА ВАШОЇ ІНКЛЮЗИВНОЇ МОЛОДІЖНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Підготовка – це не лише упакування вашої валізи; це передбачає набагато, набагато більше.

Для цілей проекту програм Еразмус+ та Європейського корпусу солідарності підготовчий етап охоплює все, що має відбутися перед виїздом молодих людей за кордон: практичні заходи, мовну/міжкультурну/пов'язану із завданнями підготовку учасників/учасниць перед від'їздом тощо.

У цьому розділі ми розглянемо різні будівельні блоки, які вам знадобляться для створення такого фундаменту, зокрема:

- Визначення сфери діяльності
- Пошук партнерів та побудова партнерства
- Фінансування
- Пошук потрібних учасників/учасниць
- Розробка програми
- Оцінка ризику
- Підготовка учасників/учасниць
- Підготовка практичних аспектів

ВИЗНАЧЕННЯ СФЕРИ

Перш ніж почати “будувати” свою інклюзивну молодіжну програму, важливо спочатку чітко зрозуміти, чого саме ви сподіваєтеся досягти. Ключовим аспектом цього завдання є розуміння потреб та очікувань молодих людей, з якими ви хотіли б працювати в межах цієї програми.

Залежно від вашої ситуації, оцінка потреб серед партнерів, а також місцевої громади може бути корисною. Щоб мати реальну цінність, ваш проект повинен безпосередньо відповідати на одну чи кілька потреб, які ви виявите.

ПОТРЕБИ ТА ОЧІКУВАННЯ МОЛОДІ

Для багатьох молодих людей з меншими можливостями проект Еразмус+ або Європейський корпус солідарності стане їх першим досвідом закордоном. У них будуть певні страхи, але й певні очікування, усі з яких потрібно визначити та розглянути.

Важливо приділяти достатньо часу для обміну та обговорення різних вражень, сподівань та занепокоєнь у молодих людей. Життєво важливо допомогти молоді створити якомога чіткіше уявлення про те, що відбудеться і що передбачає їхня програма проекту. Так само важливо розвіяти будь-які міфи чи перебільшені очікування, які проект не може виправдати.

Якщо ви плануєте молодіжний обмін з молодими людьми, з якими вже працюєте, хорошим провідним запитанням може бути “Що я хочу отримати з цього?”. Це може бути хорошим способом розпочати дискусію з молоддю про те, як має бути сформована програма проекту, а також як допомогти учасникам/учасницям спланувати власні дії або створити навчальний план. Ви також можете повернутися до питання на етапі подальших дій (follow-up) як частини оцінки проекту.

Загалом, наступні аспекти є чудовими рекомендаціями для вас при оцінці потреб та очікувань молодих людей:

- Побаження, висловлені молодими людьми в цей момент
- Побаження, висловлені молодими людьми в минулому
- Пропозиції від родини та друзів або підтримуючого персоналу
- Пропозиції молодіжних працівників/працівниць

Пам'ятайте, що молодим людям не завжди легко заявити про свої бажання, потреби та страхи. Якщо ви запитаете їх напяму, ви можете не отримати відповіді. Багатьом молодим людям – не лише людям з меншими можливостями – важко спроектувати себе у майбутнє. Вони часто не мають гадки, як виглядатиме їхнє життя через рік або навіть наступного тижня. Тим не менш, чим більше ви зможете створити програму з партисипативним підходом, тим більшу цінність ви зможете надати проекту. Оцінка потреб – це перший крок у цьому процесі.

ДІЗНАТИСЯ БІЛЬШЕ

Докладніше про оцінку потреб, особливо під час роботи з молодими людьми з меншими можливостями чи за станом здоров'я, читайте у Стратегічному партнерстві з інклюзії, 2021: [Долучайтесь до Інклюзії! Посібник Європейських Молодіжних проєктів, інклюзивних для людей з інвалідністю.](#)

Для вправ про майбутнє, перегляньте [статтю](#) та [Відео ID Talks Future](#).

Щоб дізнатися більше про створення проєктів Європейського корпусу солідарності з молодими людьми з меншими можливостями, ознайомтесь із публікацією SALTO Інклюзія та Різноманітність [Використовуйте свої руки, щоб рухатися Вперед 2.0.](#)

Існує кілька публікацій SALTO Інклюзія & Різноманітність про особливий досвід [молодих людей у ситуаціях NEET \(незалучені в освіту, незайняті та незалучені до тренінгів\)](#) молодих людей із досвідом роботи у виправних установах, [молодих людей у міських районах](#), [молодих людей у ситуації безробіття](#) and [молодих людей у сільській місцевості.](#)

ПОШУК ПАРТНЕРІВ ТА ПОБУДОВА ПАРТНЕРСТВА

Можливо, у вас уже є зв'язки з організаціями в інших країнах, з якими ви хотіли б організувати інклюзивну програму. Якщо ні, перегляньте розділ нижче, щоб дізнатись про те, як найкраще знайти партнерську організацію, яка підходить.

ПОШУК ПАРТНЕРА

Міжнародна співпраця часто починається з особистих контактів між молодіжними працівниками/працівницями або членами/членкинями правління подібних молодіжних структур закордоном. Якщо ви самі (поки що) не маєте таких особистих контактів, ви можете знайти інструменти та мережі для пошуку партнерських організацій нижче.

В рамках Еразмус+ є різноманітні інструменти, які допоможуть вам знайти партнерську молодіжну групу (для обміну) або приймаючий проект (для проектів Європейського корпусу солідарності):

- Сторінка пошуку партнерів SALTO Atlas дозволяє вам шукати партнерські організації, зареєструвати свою ініціативну групу чи організацію, щоб інші могли зв'язатися з вами, а також створювати проекти та робити запит для партнерств. Ви можете отримати доступ до цієї сторінки на сайті www.salto-youth.net/otlas.
- Ви можете попросити свою національну агенцію (НА) в межах програм Еразмус+ допомогти вам знайти відповідного партнера (з попередніх програм, через їх розсилку тощо). Список національних агенцій можна знайти на головній сторінці сторінці Еразмус+ за адресою: <https://erasmus-plus.ec.europa.eu/contacts/national-agencies>. В Україні немає національної агенції.

- Якщо ви шукаєте виключно приймаючу організацію для проекту Європейського корпусу солідарності, ви можете ознайомитися з базою даних приймаючих організацій за посиланням: https://europa.eu/youth/solidarity/projects_en.
- SALTO та деякі інші центри Регіонального Співробітництва можуть допомогти вам зв'язатися з молодіжними організаціями в так званих "країнах-партнерах", з якими можливо реалізувати проекти в межах Еразмус+. Наприклад, SALTO Східна Європа та Кавказ: www.salto-youth.net/eeca, SALTO Південно-Східна Європа: www.salto-youth.net/see, SALTO Молодь ЄвроМед: www.salto-youth.net/euromed.
- Інший варіант – взяти участь у міжнародних тренінгах або заходах з побудови партнерства, організованих в рамках програми Еразмус+ та Європейського корпусу солідарності. На таких навчальних заходах ви познайомитеся з іншими молодіжними працівниками/працівницями, які також (планують виконувати) виконують міжнародні молодіжні проекти. Деякі з цих заходів з побудови партнерства зосереджені саме на роботі з молодими людьми з меншими можливостями. Огляд європейських курсів з молодіжної роботи дивитись www.salto-youth.net/training.

ПОРАДА

Якщо Ви новачок у світі організації міжнародних молодіжних проектів для молодих людей із меншими можливостями, розгляньте можливість участі у [Mobility Taster](#) організованому SALTO Інклюзія та Різноманітність.

- Розглядаючи роботу з молодими людьми з меншими можливостями, ви також можете розглянути можливість співпраці з новою організацією, яка ще не бере участі у європейських програмах для молоді. Пошук організацій в Гуглі, які працюють із такою ж групою молодих людей, як ви, може стати чудовою відправною точкою.
- Якщо ви працюєте з конкретною групою (молоді люди з інвалідністю, ЛГБТ+ молодь, особливі національні, релігійні чи етнічні групи тощо), ви часто можете знайти потенційних партнерів через відповідні міжнародні парасолькові організації чи національні федерації (та їхні членські організації).
- Існує також ряд інших міжнародних платформ, які ви можете використовувати, зокрема:
 - [Альянс Європейських Волонтерських Організацій](#)
 - [Експрес Мережа Молоді](#)
 - [Так-Форум](#)
 - [Міжнародна Мережа Вуличних Працівників/Працівниць Динамо](#)

ПОБУДОВА ПАРТНЕРСТВА

Недостатньо просто знайти одну (або декілька) партнерських організацій, які зацікавлені в спільному створенні проектів. Ваші партнери, ймовірно, матимуть інакший культурний та освітній досвід і, як наслідок, мають інші підходи по роботі з молоддю. Тому важливо з'ясувати з будь-якими потенційними партнерами, що саме ви робите (і не робите) у своїй повсякденній роботі та з яким профілем молодих людей працюєте. Які ваші регулярні заняття? Який ваш звичний підхід? Пам'ятайте, що те, що вам очевидно у вашому контексті, не обов'язково є таким для когось із іншої країни.

Вирішити, які організації можуть бути підходящими партнерами, а які ні, нелегко. Ось декілька рекомендованих питань, які можуть допомогти:

- ✓ Чи поділяють ваші організації спільні цілі? Якщо ні, то чи вони принаймні в чомусь сумісні?
- ✓ Чи працюєте ви зі схожою молоддю (вік, стать, освіта, географічне положення)? Якщо ні, то чи будуть ці відмінності становити серйозне занепокоєння?
- ✓ Чи є у ваших організаціях подібна діяльність? Чи можете ви розробити спільну програму для проекту, якою обидві організації задоволені?
- ✓ Чи є у вас подібні організаційні можливості (рівень організації, кількість оплачуваного персоналу/волонтерів/волонтерок, бюджет, доступні зв'язки)? Якщо ні, чи можете ви знайти способи працювати разом на рівних?

- ✓ Чи маєте ви схожу організаційну культуру чи робочий дух... чи принаймні відкритість адаптуватися до різних способів роботи?
- ✓ Чи є у вас спільні освітні принципи? Чи можна узгодити будь-які відмінності в підходах?
- ✓ Чи є у вас ефективні канали комунікації? Спільна робоча мова?
- ✓ Чи є у вас подібні юридичні вимоги (здоров'я та безпека, необхідна кваліфікація, політика щодо алкоголю та наркотиків тощо)? Чи сумісні вони?
- ✓ Чи маєте ви підтримку організації аби приєднатись до такого партнерства? Чи існує внутрішня домовленість про те, що буде звільнено необхідний час та ресурси для роботи над цією співпрацею та цією програмою?

Якщо ваша відповідь на більшість із цих запитань "так", можливо, ви вже на шляху до продуктивного нового партнерства, але пам'ятайте, що не обов'язково, щоб партнерські організації були повністю ідентичними. Робота з організацією, яка доволі відрізняється від вашої, може принести додатковий рівень збагачення інклюзивного проекту. Визначте, у яких сферах, на вашу думку, ви повинні мати однакові точки зору, а в яких ви можете бути гнучкими. ДО того, як ви погодитеся реалізовувати спільний проект.

Під час знайомства один з одним і під час спільного створення проекту важливо вивчити та врахувати очікування залучених організацій та молодіжних працівників/працівниць. Обов'язково виділіть достатній час для обміну та обговорення мотивації, підходів і того, що ви сподіваєтеся виїде в результаті проекту разом з вашими партнерами. Ваша задача полягатиме в тому, щоб визначити спільний підхід, у якому поважатимуться індивідуальні цінності та переконання.

Добре підготовлена команда є ключовим елементом успішного проекту. Ось кілька підходів до підготовки та оцінки потреб між партнерами:

- Надішліть один одному документи про свої принципи та методи роботи, розпочніть обговорення онлайн, записуйте будь-які питання, які у вас можуть виникнути, та виносьте на загал, діліться хорошим та важким досвідом, який з'являється під час підготовки молодих людей тощо.
- Кейс стаді/Тематичні дослідження – це корисний спосіб отримати більш чітке уявлення про те, як працює потенційна партнерська організація. Надішліть один одному приклади ситуацій, з якими ви регулярно стикаєтеся, і запитайте, що вчинила би в такому випадку ваша партнерська організація.
- Рекламні матеріали, такі як відео та звіти про минулі проекти тощо, формують уявлення про роботу організації та допомагають чіткіше вказати на тип молодих людей, з якими вони працюють.
- Ви також можете розглянути можливість обміну задокументованих правил чи законів, яких ви дотримуєтеся.
- Підготовча зустріч між партнерами на ранньому етапі планування є важливим кроком до формування довіри та знайомства один з одним на особистому та професійному рівнях.

РОЗПОДІЛ ОBOB'ЯЗКІВ

Після того, як ви знайшли відповідного партнера/партнерку (або партнерів), наступним кроком буде з'ясувати між собою, як саме ви будете розподіляти обов'язки під час проєкту та в яких часових рамках відбуватимуться заходи.

Це повинно включати:

- Розробка проєкту та програми (з активним залученням молоді)
- Написання та подача заявки на фінансування
- Підготовка учасників/учасниць (ідеально проводити паралельно в різних країнах-учасницях)

Якщо ви створюєте офлайн обмін:

- Організація поїздки (відправляюча організація)
- Підбір та бронювання місця проведення (приймаюча організація)
- Перевірка та підготовка місця для загальнодоступності (приймаюча організація)

Якщо створюєте онлайн обмін:

- Виберіть платформу та канал зв'язку та перевірте їх доступність для кожного
- Реалізація програми (спільно з партнерами та молоддю)
- Звітування та подальші дії (спільно з партнерами та молоддю)

Цей процес повинен дати всім залученим сторонам чітке уявлення про те, хто, що і коли робить. Має бути справедливий та задовільний розподіл завдань. Не забудьте обговорити юридичні питання (здоров'я та безпека), а також про правила та норми, яких дотримуетесь ви та ваша організація!

Частина цієї роботи можна виконувати на відстані (електронною поштою, відеодзвінком), але особиста зустріч між партнерами може бути дуже корисною для зміцнення довіри. Також корисно побачити один/одна одного/одну у відповідному контексті і, можливо, познайомитись із місцем(ями), де потенційно має відбуватися проєкт, замість того, щоб будувати все на припущеннях. Це особливо важливо, якщо місце проведення має відповідати певним критеріям доступності або мати конкретні зручності, які ви не зможете придумати на ходу чи організувати інакшим чином.

ДІЗНАТИСЯ БІЛЬШЕ

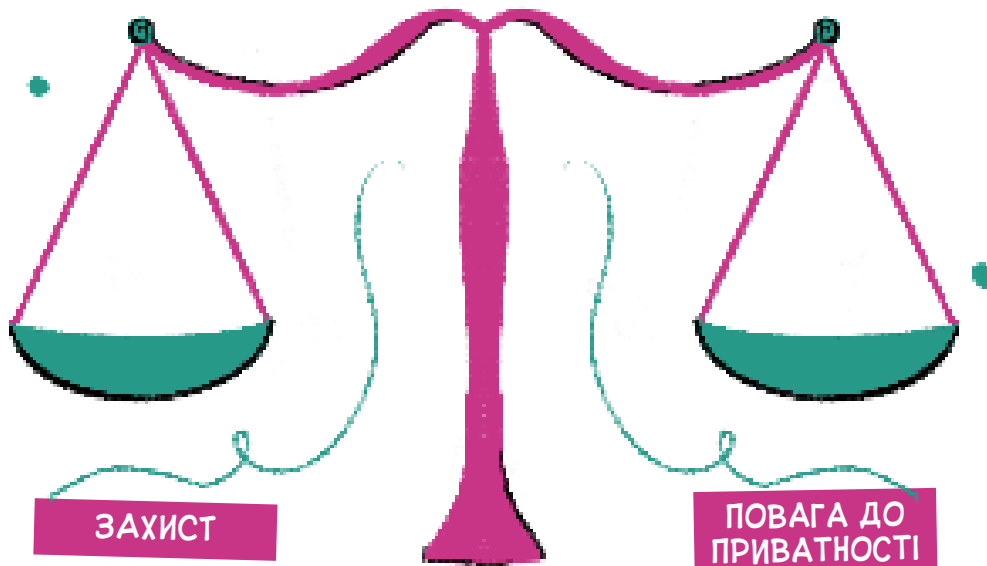

Еразмус+ пропонує партнерам/партнеркам проєкту можливість організувати підготовчі візити (з молодими людьми або без них, чи з батьками). Такі візити допомагають спростити адміністративні домовленості, зміцнити довіру і розуміння та оцінити індивідуальні потреби учасника/учасниці. Більш детальну інформацію про фінансування підготовчих візитів можна знайти в [Довідник Програми Еразмус+](#).

Також можна прийняти участь у job-shadowing (стажування, перейняття досвіду роботи) у партнерській організації, щоб краще познайомитися з їх методами роботи та молодими людьми, з якими вони працюють. Дізнайтеся більше про цей та інші проєкти мобільності для молодіжних працівників/працівниць також у [Довідник Програми](#).

КОНФІДЕНЦІЙНІСТЬ

Одним з надзвичайно важливих аспектів у роботі з молодими людьми з меншими можливостями є конфіденційність. Одне з життєво-важливих питань, яке необхідно ретельно розглянути та узгодити між усіма партнерами проекту, – це те, яку інформацію про учасників/учасниць потрібно збирати та поширювати. Це передбачає **проходження тонкої грані між наданням достатньої кількості інформації, щоб захистити молоду людину та тих, хто її оточує, водночас поважаючи її конфіденційність і не допускаючи вшання ярликів.**

Деякі види особистої інформації (наприклад: освіта, поточна життєва ситуація, майбутні цілі тощо) більш-менш безпечні, і більшість молодих людей без проблем поділилися б нею, знаючи, що це в їхніх інтересах. Однак інша інформація, як-от серйозні проблеми зі здоров'ям, важке минуле, хаотична сімейна ситуація тощо, є набагато чутливішою.

У будь-якому випадку, важливо дотримуватися прав ЗРЗД (Загальний регламент захисту даних) у всіх організаціях-учасницях, для того щоб забезпечити дотримання інструкцій та обережне поводження з особистими даними. Це також означає запит до молодих людей (або їх батьків, опікунів/опікунок, вихователів/виховательок, якщо вони неповнолітні) на згоду розкриття будь-якої конфіденційної інформації про їх особисту ситуацію та/або особливі потреби відповідним особам у партнерських організаціях.

Притримуючись цілей особистісного розширення можливостей та активної участі, можете спробувати залучити молоду людину описати її особисту ситуацію та будь-які інші особливі потреби, про які важливо знати під час проєкту, і передати цю інформацію партнеру/партнерці(ам) проєкту. Найкраще надсилати таку інформацію завчасно, до початку проєкту, щоб дати партнерським організаціям час зробити необхідні кроки.

Якщо молода людина не хоче розголошувати певну інформацію про себе, це в деяких випадках може стати причиною для вас, як для молодіжного працівника/молодіжної працівниці, щоб не включити її до проєкту. Однак можуть бути способи обійти проблему. Наприклад, молоду людину, яка не бажає розповідати про стан свого здоров'я, може супроводжувати закордоном довірена особа, яка виступає в якості особистого помічника/особистої помічниці. Це може стати свого роду підстраховка на випадок, якщо щось піде не так. Зрештою, ви, як лідер групи, відповідаєте за безпеку та благополуччя ВСІХ молодих людей у вашому проєкті.

ЇЖА ДЛЯ РОЗДУМІВ

Часто в інклюзивній молодіжній роботі вам потрібно знайти баланс між повагою до приватності кожного/кожної та наданням всім можливість повноцінної участі. Звичайно, ви знаєте, що виокремлення через особливу потребу, хворобу чи неспокійне минуле може одразу позначити людину як “іншу” або “не таку як усі”. Молоді люди можуть не оцінити особливе ставлення, навіть якщо вони потребують цього.

Молоді люди мають право на приватність. Вони не зобов'язані розголошувати інформацію про себе, яка може поставити їх у не вигідне становище або вплинути на те, як їх бачать інші. Молода людина може зайняти позицію “якщо інші цього не знають і не бачать, то мені не треба про це говорити”. Такий “голову в пісок” підхід надзвичайно ризикований. Деякі ситуації, настрої та умови можуть бути небезпечними як для окремої людини, так і для інших, якщо з ними не впоратися належним чином.

Подумайте над наведеними нижче прикладами. Якби ви збиралися везти групу за кордон (або, навпаки, приймати групу у своїй країні), чи порадили б ви молодій людині розповісти цю інформацію партнерській організації... чи залишити її при собі?

- Молода людина страждає на obsесивно-компульсивний розлад. У більшості випадків розлад можна тримати під контролем, але все може погіршитися, коли молода людина відчуває стрес.
- Молода людина вже тривалий час без роботи і ніколи не мала роботи. Жоден з її батьків ніколи не мав/мала роботи.

- Молода людина в минулому вживала героїн. Вже 6 місяців як не вживає.
- Молода людина з походженням біженця/біженки страждає на посттравматичний стресовий розлад. Їй регулярно сняться страшні кошмари і вона прокидається з криком.
- Молода людина трансгендерна і страждає на гендерну дисфорію. Проте її батьки не підтримують перехід, і вона не має жодної правової основи, щоб змінити свою гендерну ідентичність у своїй країні.
- Останнім часом молода людина стала набагато релігійнішою і говорила про переведення в цю релігію інших людей.
- Протягом останніх років молоду людину кілька разів ув'язнювали за дрібні правопорушення.

Подібні випадки рідко мають прості відповіді. Багато що залежить від типу та тривалості проєкту, рівня досвіду партнерських організацій, рівня довіри між молодою людиною та її молодіжним працівником/працівницею тощо. Зрештою, важливо, щоб і ви і молодь відчували себе комфортно щодо інформації, яку поширюють та як вона поширюється.

ФІНАНСУВАННЯ

Проекти міжнародної інклюзії коштують грошей. Хороша новина полягає в тому, що існує багато фондів чи установ, які фінансують проекти. Погана новина полягає в тому, що ви повинні подати заявку на це фінансування – а це потребує планування, часу та співпраці всіх залучених партнерів.

Програми Еразмус+ та Європейський корпус солідарності пропонують різні можливості для молодих людей створювати проекти міжнародного масштабу. Вони також фінансують заходи підтримки молодіжних працівників/працівниць для підвищення якості їхніх молодіжних проектів.

Є декілька типів проектів, які можуть отримати фінансування. Правила фінансування багато в чому базуються на простій системі фіксованих тарифів і фіксованих сум залежно від кількості учасників/учасниць, діяльності, тривалості тощо.

Подати заявку на фінансування можна для різних типів проектів:

- **Молодіжні обміни:** молодіжні обміни дозволяють групам молодих людей (віком від 13 до 30 років) з різних країн зустрічатися, жити разом і працювати над спільними проектами протягом коротких періодів (від 5 до 21 дня). Молодь може проводити майстер-класи разом, а також дебати, рольові ігри, заходи на свіжому повітрі тощо. Дізнатись більше можна [тут](#).

Приклад: [Майстер-класи “Ромські герої/героїні”](#) об'єднав молодих ромів/ромок та неромів/неромок у віці від 16 до 30 років, щоб дослідити фігуру героїні/героя через призму Ромського театру та імпровізаційних ігор, які сприяють самосвідомості та усвідомленню інших.

- **Проекти мобільності для молодіжних працівників/працівниць:** такі проекти мобільності спрямовані на професійний розвиток молодіжних працівників/працівниць. Проекти мобільності можуть включати навчальні візити (стажування, обміни серед молодіжних працівників/працівниць, колегіальне навчання), нетворкінг та проекти з розбудови громад, навчальні курси для розвитку компетенцій, а також семінари та майстер-класи для набуття знань та обміну кращими практиками. Проекти можуть тривати від 3 до 24 місяців. Дізнайтеся більше [тут](#).

Приклад: [“Заняття на свіжому повітрі для інклюзивності”](#) запропонував молодіжним працівникам/працівницям з усієї Європи можливість розвивати свої компетенції, пов’язані з використанням діяльності на свіжому повітрі як інструменту підтримки інтеграції в роботі з молоддю. Навчання було зосереджено на розробці, створенні прототипів та тестуванні активностей на свіжому повітрі та створенні інструментарію в результаті.

- **Заходи для участі молоді:**

Еразмус+ також підтримує молодіжні проекти, спрямовані на промоцію участі в громадянському суспільстві та підвищення обізнаності молоді про європейські цінності та права.

Проекти також можуть ставити акцент на розвиток цифрових компетенцій молоді та медіаграмотності. Заходи для участі молоді можуть бути міжнародними або національними, а також відбуватися віч-на-віч або віртуально. Діяльність може мати форму майстер-класів, зустрічей, симуляцій, кампаній з підвищення обізнаності, консультацій тощо. Дізнайтеся більше [тут](#).

Приклад: “Об’єднані неповнолітні біженці/біженки без супроводу: демократизація, участь та самоорганізація неповнолітніх біженців/біженок без супроводу” зосереджено на об’єднанні молодих людей із міграційним походженням з усієї Австрії та наданні їм можливості активно брати участь у своїх власних реаліях та політичному сценарії в країні. В результаті учасники/учасниці створили власну організацію “Бант” (Бунт), щоб мати право голосу в австрійській та європейській політиці.

- **Європейський корпус солідарності:** за допомогою програми Європейського корпусу солідарності організації можуть приймати міжнародних волонтерів/волонтерок, які підтримують їх у реалізації проєктів на благо громад та суспільства в цілому. Волонтерські проєкти можуть тривати від 2 тижнів до 12 місяців і бути індивідуальними або груповими.

Програма Європейського корпусу солідарності може також підтримати групи молодих людей у здійсненні ініціативи у своїх місцевих громадах. Гранти виділяють кошти на підготовку, проведення заходів, оцінку, розповсюдження та подальшу діяльність. Для реалізації таких проєктів солідарності молодим людям також можна призначити тренера/тренерку, який/яка би їх підтримував/підтримувала. Дізнайтеся більше [тут](#).

Приклад: [De Wissel](#) – це організація спеціального догляду за молоддю, розташована в Левені, Бельгія. Організація надає допомогу та навчає дівчат, які перебувають у вразливих ситуаціях, а також дітям від 12 років, які кинули школу. De Wissel має молодіжний денний центр, розташований на старій фермі. Організація запрошує волонтерів/волонтерок Європейського корпусу солідарності, які допомагають на фермі (догляд за терапевтичними кіньми, садівництво, відвідування денного центру та проведення заходів з молоддю тощо). Волонтери/волонтерки можуть спробувати різні види діяльності та дізнатися більше про власні інтереси та компетенції.

ПОРАДА

QualityMobility.app (Q!App) – чудовий інструмент, який допоможе вам створити якісний проєкт мобільності. Він направляє організаторів/організаторок за допомогою 16 простих питань і Великої кількості Q!Ресурсів. Напишіть проєкт разом зі своїми партнерами та завантажте його, щоб подати заявку на фінансування. www.qualitymobility.app.

ДОДАТКОВА ПІДТРИМКА ПРОЄКТІВ З МОЛОДІУ З МЕНШИМИ МОЖЛИВОСТЯМИ

Програма Еразмус+ та Європейський корпус солідарності визнають, що молоді люди з меншими можливостями часто потребують додаткової підтримки аби зробити крок у міжнародний проєкт. Таким чином, декілька фінансових можливостей підвищують рівність і спрямовані на зменшення бар'єрів для доступу до програм. **Еразмус+ та Європейський корпус солідарності надають додаткове фінансування для покриття витрат на конкретні потреби учасників/учасниць з меншими можливостями.** Сюди входять, серед іншого, витрати, пов'язані з адаптованим пересуванням та проживанням, персональною допомогою або спеціальною міжкультурною чи мовною підготовкою. Організаціям також доступна додаткова фінансова підтримка для покриття витрат на персонал, пов'язаних із активним сприянням інклюзивності у їхніх проєктах.

Інші формати, призначені для того, щоб зробити програми більш інклюзивними для людей із меншими можливостями, включають:

- **Посилене Менторство** – це посилений процес менторства, який може бути використаний для підтримки учасників/учасниць певних видів програм, якщо вони не можуть самотійно реалізувати діяльність.

- **Шляхи поетапного підвищення компетенцій** мають на меті запропонувати різні можливості для розвитку протягом усього життя та розвитку молодих людей.
- **Короткострокові та маломасштабні проекти мобільності, а також європейські заходи на місцевому рівні** є типами програм з нижчим порогом доступу.
- **Підтримка вивчення мов:** крім фінансування вивчення мови в межах програми Європейського корпусу солідарності, онлайн-підтримка мови (OLS) доступна для всіх учасників/учасниць Еразмусу+ та Європейського корпусу солідарності, щоб покращити свої знання мови, якою вони працюватимуть, навчатимуться чи будуть волонтерити закордоном.

Інклюзивність та різноманітність тепер є важливими критеріями відбору під час оцінки проєктних заявок. Ось чому дуже важливо приділити час для пояснення своєї стратегії інклюзивності та опису групи молодих людей, з якою ви хочете працювати. Ваша національна агенція може підтримати вас у написанні заявки, дотримуючись так званого підтримуючого підходу.

ПОРАДА

Більше інформації про підтримуючий підхід можна знайти на сайті [Стратегії Еразмус+ Інклюзія & Різноманітність](#).

Для організацій, які мають принаймні два роки досвіду реалізації діяльності у молодіжній сфері, подача заявки на **акредитацію Еразмус+ у сфері молоді** – це можливість працювати більш стратегічно та впроваджувати заходи з навчальної мобільності (заходи із залучення молоді, проєкти мобільності для молодіжних працівників/працівниць та молодіжні обміни) на регулярній основі. Акредитація надає вам як організації, яка працює з людьми з меншими можливостями, більшу гнучкість, оскільки ви не залежите від термінів подачі заявок на проєкти.

ІНШІ ДЖЕРЕЛА ФІНАНСУВАННЯ

Окрім програми Еразмус+, існують інші можливості фінансування інклюзивних молодіжних проєктів. Майте на увазі, що спонсор ніколи не фінансує проєкт на 100%, тому вам завжди доведеться покладатися на кілька джерел фінансування.

ПРИМІТКА

Не дозволяється поєднувати два фонди Європейського Союзу для фінансування одного проєкту. Отже, якщо ви отримуєте фінансування від Еразмус+ або Європейського корпусу солідарності, вам потрібно буде знайти кошти не з Європейського Союзу для свого співфінансування (наприклад, від Ради Європи, фінансування на національному рівні, від двосторонніх або багатосторонніх програм, приватних фондів чи інших установ).

Серед можливих організацій фінансування:

- [Eurodesk Opportunity Finder](#) і [Up2Europe](#) – це платформи, які пропонують огляд відкритих грантів.
- [European Youth Foundation](#) (Рада Європи) фінансує міжнародні молодіжні проєкти (мінімум 4 європейські країни-партнери).
- [House of Europe](#) пропонує гранти для творчої молоді для підтримки творчих проєктів та проєктів співпраці.
- [Interact](#) фінансується Європейським фондом розвитку соціальної солідарності та підтримує транскордонне, транснаціональне та міжрегіональне співробітництво.

- **European Cultural Foundation** є незалежною неприбутковою організацією, яка сприяє культурній співпраці в Європі та фінансує проекти з сильним культурним компонентом (наприклад: концерти, театр...).
- **Rotary** та **Lyons Clubs** – це асоціації професіоналів, які іноді дають гроші на проекти, які відповідають на виклики в громадах по всьому світу.
- Посольства та культурні інститути: деякі посольства та культурні інститути (наприклад: Goethe Institute, British Council, Alliance Française, ...) активно беруть участь у підтримці місцевих проектів у різних країнах.
- **Open Society Foundations** заснована Джорджем Соросом, працює над побудовою динамічних і толерантних суспільств, уряди яких відповідальні за своїх громадян.
- **Польсько-українська рада** обміну молоддю. Це можливість для громадських організацій, шкіл, ВНЗ різного рівня акредитації спланувати та втілити молодіжний обмін за участю молодих людей з Польщі та України
- **Український культурний фонд** державна установа, створена з метою сприяння розвитку національної культури та мистецтва в державі, забезпечення сприятливих умов для розвитку інтелектуального та духовного потенціалу особистості і суспільства, широкого доступу громадян до національного культурного надбання, підтримки культурного розмаїття та інтеграції української культури у світовий культурний простір. Фонд неодноразово підтримував інклюзивні міжнародні проекти в сфері культури та мистецтва обміну молоддю. Це можливість для громадських організацій, шкіл, ВНЗ різного рівня акредитації спланувати та втілити молодіжний обмін за участю молодих людей з Польщі та України.

- Також хочемо згадати дві найбільші українські платформи з вакансіями, конкурсами та можливостями від різних організацій: це портал [ГУРТ](#) та [Громадський простір](#).
- Існують фонди для двосторонніх або багатосторонніх молодіжних проєктів між окремими країнами. Наприклад [Франко-Німецький офіс молоді \(OFAJ/DFJW\)](#); [Німецько-Турецький Молодіжний Міст](#); [Міжнародний Вишеградський фонд ініціатив Центральної та Східної Європи](#); [Німецько-Чеський молодіжний обмін](#); [Німецько-Польський офіс молоді](#); [Північне співробітництво](#), тощо.

Доступними є також приватні кошти від фондів і компаній. Досліджуйте фонди, які працюють у сфері молоді у вашій країні, і перевірте критерії їх фінансування. Якщо брати до уваги компанії, то зв'яжіться з ними безпосередньо, щоб дізнатися про політику їх діяльності, спонсорства та/або корпоративної соціальної відповідальності.

Ви також можете придумати творчі способи залучення фінансування у вашій місцевій громаді (наприклад: розпродаж випічки, аукціони, розіграші, організація заходів, надання послуг тощо). Краудфандингова кампанія також може стати чудовим підходом. Перегляньте [kickstarter креативний посібник](#) для отримання додаткової інформації. Фандрейзинг може стати чудовою можливістю підвищити рівень приналежності серед молоді, яка сподівається взяти участь у проєкті.

ДІЗНАТИСЯ БІЛЬШЕ

Щоб отримати додаткову інформацію про отримання та управління коштами в межах молодіжних проєктів, перегляньте [Інструменти в сфері фінансування та фінансового менеджменту](#)

ПОШУК ПОТРІБНИХ УЧАСНИКІВ/УЧАСНИЦЬ

Ключове питання, яке постійно задає собі багато організацій, які займаються молодіжною роботою та міжнародними проектами: як ми можемо вийти на молодих людей з меншими можливостями? Якщо ви ще не працюєте безпосередньо з такими молодими людьми, на яких хотіли б вийти, це важливе питання, яке варто задати собі заздалегідь.

Звісно, **недостатньо просто сказати “запрошуємо всіх” або “ми шукаємо особливо молодих людей з міграційним походженням” або “з інвалідністю”, не розробляючи стратегії аби вийти на таких молодих людей та зняти бар’єри, які могли б перешкодити їм подати заявку та взяти участь у повній мірі.** Ось чому процес участі та [розуміння потреб та очікувань молодих людей](#) є настільки важливими.

Різні організації, які досягли успіху в цьому, розробили стратегії, які включають надання молодим людям можливостей з низьким порогом для знайомства з організацією та партнерства з іншими організаціями, які вже працюють з групами, куди вони сподіваються потрапити. Інша можливість – шукати установи (наприклад, школи чи соціальні служби), які обслуговують різноманітну аудиторію, і попросити їх допомоги у розповсюдженні запрошення серед учасників/учасниць.

Говорячи про комунікаційні матеріали, то коли ви публікуєте можливості для участі, ви повинні поставити собі такі запитання:

- Яку мову ви використовуєте у своїх матеріалах? Вони лише англійською чи також і місцевою мовою? Чи робите ви доступні свої матеріали мовами меншин?
- Якщо ви використовуєте англійську мову у не англійському контексті, чи використовуєте ви просту, легку для розуміння мову та короткі тексти?
- Чи доступні ваші матеріали та можливості участі онлайн для людей з меншими можливостями?
- Кого ви представляєте у своєму комунікаційному матеріалі? Чи бачать себе в цих образах молоді люди з меншими можливостями? Чи допомагає це їм впевнено подати заявку на участь?
- У формі заявки ви задаєте запитання, які можуть викликати у людей дискомфорт? Чи потрібні ці питання взагалі?
- Чи запитання, які ви задаєте і відповіді, які ви пропонуєте вважаються інклюзивними? Наприклад, якщо вам потрібно запитати людей про їхню гендерну ідентичність, чи надаєте ви варіанти відповіді для транс- та небінарних людей?

Інші бар'єри, які вимагають уваги при розповсюдженні пропозицій програм, пов'язані з економічними бар'єрами. Чи чітко ви повідомляєте про будь-які витрати та яка фінансова підтримка доступна? Навіть якщо програма безкоштовна, чи повинні молоді люди оплачувати візові збори? Як щодо витрат на поїздку до посольства для отримання візи (якщо потрібно)? Чи повністю покриваються харчування, транспорт та проживання під час програми? Ви можете подумати, що деякі з цих відповідей очевидні, але це не так.

ДІЗНАТИСЯ БІЛЬШЕ

Щоб дізнатися більше про інклюзивне спілкування та підбір персоналу, перегляньте публікацію [Беріть участь в Інклюзії! Посібник Європейських молодіжних проєктів, інклюзивних для людей з інвалідністю, створений Стратегічним Партнерством з Інклюзії.](#)

РОЗРОБКА ІНКЛЮЗИВНОЇ ПРОГРАМИ

Корисною концепцією при розробці наших програм є “універсальний дизайн”. Універсальний дизайн означає розробляти речі, для того аби “бути максимально придатними для використання людьми різного віку та здібностей”¹¹

Поширеним прикладом універсального дизайну є автоматичні двері або пандуси, що необхідні людям, які пересуваються на інвалідному візку, але також приносять користь іншим групам людей, таким як батькам з візочком, людям похилого віку, людям, які щось носять з собою тощо.

Концепцію універсального дизайну також можна застосувати до простору навчання. Там універсальний дизайн підсумовує підходи, які дають всім учасникам/учасницям рівні можливості для досягнення успіху. Плануючи інклюзивний молодіжний обмін, окрім застосування універсального дизайну до простору та інших логістичних аспектів роботи, ця концепція запрошує нас свідомо створювати простір, програми та заходи таким чином, щоб усі учасники/учасниці могли досягти успіху.

¹¹ Центр Універсального Дизайну: Принципи універсального дизайну

Щоденна програма вашого проекту має чітко відповідати особливим [потреbam залучених молодих людей](#), організацій та громад. Ці потреби зроблять ваш проект унікальним, тому тут неможливо точно сказати, як має виглядати ваша програма або яким має бути точний зміст/тема. Однак ви можете запропонувати кілька загальних порад щодо структурування вашої програми. Заповнення прогалін у змісті залежить від вас, вашої партнерської організації та молодих людей.

- **Подумайте про розпорядок дня:** плануючи свій розклад, враховуйте різні особисті звички, зокрема режим харчування та сну. Вони можуть відрізнятися залежно від культурного походження, і молодим людям може бути важко пристосуватися. Намагайтеся йти на компроміс, коли це можливо, і створіть чіткий розпорядок дня, щоб учасникам/учасницям було зрозуміло. Враховуйте відмінності, коли це необхідно.
- **Заплануйте у розкладі достатньо часу без будь-яких заходів:** молодіжний обмін може бути дуже виснажливим для молодих людей, особливо для тих, хто, можливо, ніколи не брав участі в чомусь подібному і практикують мову, якою вони ще не володіють вільно. Наявність ігор і пропозиції неструктурованих групових активностей спонтанно дозволяє молодим людям, які віддають перевагу такому виду занять, продовжувати спілкуватися один з одним.
- **Будьте гнучкими та прозорими:** програма має бути чітко організованою та легкою для сприйняття, щоб молоді люди знали, що відбудеться і чого саме їм слід очікувати.

- **Урізноманітнюйте діяльність:** виділіть час у програмі для ігор і вправ, а також “серйозних занять”. Майте запасний план на випадок, якщо групі не буде комфортно використовувати конкретний метод.
- **Виділіть достатньо часу:** тиск на молодих людей може бути контрпродуктивним. Ви можете мати конкретні ідеї що ви хочете зробити або досягти на певній сесії чи семінарі, але пам’ятайте, що для молодих людей у більшості випадків процес важливіший за результат.
- **Враховуйте різні підходи до навчання:** люди навчаються по-різному. Ось чому важливо, щоб ви урізноманітнили способи передачі інформації та шляхи, якими ви запрошуєте учасників/учасниць до участі (наприклад у написанні, говорінні, русі тілом, малюванні тощо). Для кожної вправи чи сесії враховуйте питання: кому ця вправа надає перевагу? Кого обмежує?
- **Усвідомте власне упередження:** поміркуйте над деякими припущеннями щодо певних видів діяльності та способів залучення молодих людей. Обмірковування ваших упереджень та припущень разом із вашими партнерськими організаціями може стати дуже потужним кроком у [побудові партнерських стосунків](#).
- **Зрозумійте обмеження в межах сесій:** важливо визнавати та приймати те, що завжди існують обмеження у просторі, ресурсах і часі. Ви також повинні усвідомлювати обмеження щодо знань та досвіду у вашій команді. Чим раніше ви це зробите, тим більше можливостей у вас буде дізнатися більше.

ДІЗНАТИСЯ БІЛЬШЕ

Дізнайтеся більше про розробку інклюзивної програми у "Стратегічне партнерство з інклюзії: Долучайтесь до Інклюзії! Довідник Європейських Молодіжних Проєктів, інклюзивних для людей з інвалідністю. Для більш загального уявлення про дизайн програми, методи та методологію звертайтеся до [T-Kit Training Essentials](#).

ОЦІНКА РИЗИКУ

Ризик є невід'ємною частиною міжнародного інклюзивного проєкту. Незалежно від того, наскільки добре ви підготувалися, все може піти не так, тому має сенс виділити час, щоб передбачити можливі ризики та проблеми, які можуть виникнути під час проєкту.

Під час вашого проєкту ви, звісно, захочете виштовхнути своїх молодих людей із їхньої звичної зони комфорту... але не настільки, щоб поставити під загрозу їхнє фізичне і психічне здоров'я та безпеку. Тому доцільно підготувати "План оцінки ризиків", який допоможе підготуватися до неочікуваного. Такий план може слугувати своєрідною аптечкою і давати вам рекомендації як діяти та які слід зробити кроки, коли такі ситуації застають вас зненацька.

Разом з молодими людьми складіть список можливих нещасних випадків, помилок і непорозумінь, які можуть статися під час вашого проєкту. Будьте якомога реалістичнішими (але не заходьте дуже далеко аби не відлякати молодь!) Потім подивіться, як можна звести до мінімуму ризик таких ситуацій. Список контактів із номерами телефонів екстреної допомоги, копія списку учасників, страховка та інші відповідні документи, або інструктаж до початку діяльності з усіма залученими, – можуть бути все, що вам потрібно для управління ризиком. З іншого боку, якщо ви виокремите ситуації високого ризику (наприклад: веслування на каное за участю групи неплавців), вам, можливо, доведеться звернутися за зовнішньою порадою, вжити подальших заходів або навіть розглянути ситуацію, як занадто високий ризик для участі.

ПОРАДА

Якщо ви плануєте заняття на відкритому повітрі, ви можете зробити оцінку ризику частиною цього досвіду. Уряд і неурядові організації, які працюють у сфері освіти на відкритому повітрі, інші спеціалісти та організації, такі як Червоний Хрест і Червоний Півмісяць, можуть запропонувати досвід моделювання ризику з професійною підтримкою.

Запропонуйте своїм учасникам/учасницям взяти на себе відповідальність за безпеку. Наприклад, мати щоденного помічника з безпеки, який буде підтримувати молодіжних працівників/працівниць в оцінці ризику та нагадувати всім про домовленості збереження безпеки кожного/кожної.

Для початку розгляньте загальну структуру вашого проекту та зміст вашої щоденної програми (наскільки вам це відомо). Поставте собі такі запитання:

- Чи є у вас чіткі інструкції з випадками COVID-19, які відповідають місцевим правилам? Чи всі поінформовані про використання масок, вимог щодо вакцинації та/або тестування тощо?
- Чи існують ризики в різних запланованих елементах програми? Як з ними боротися/контролювати/звести до мінімуму?
- Чи є в програмі особливі ситуації чи обставини, які можуть викликати сильні емоції в учасника/учасниці? (Наприклад: подорож з недостатнім власним простором, смуток за домом, алкоголь...)
- Чи можуть виникнути особливі проблеми в процесі знайомства групи?

- Чи є в програмі потенційні “мертві моменти”, коли молодь ризикує занудьгувати?
- Чи є достатньо лідерів/лідерок у групі в разі хвороби, надзвичайної ситуації або якщо молоді люди потребують додаткової підтримки та супроводу?
- Чи є час і методи, присутні у програмі, щоб допомогти молодим людям опрацювати та засвоїти велику кількість нового досвіду?
- Чи присутні чіткі інструкції щодо запобігання сексуальному, емоційному та іншим формам насильства у всіх партнерських організаціях? Чи ці інструкції також гарантують безпеку молоді з числа ЛГБТ+?

Знайдіть час, щоб також подумати про місце розташування та умови вашого проєкту. Наприклад, чи відбудеться це у великому місті чи у маленькому селі? Молоді люди зупиняться у світському чи релігійному закладі? тощо.

- Чи існують додаткові ризики (за межами звичайних), пов'язані з такими речами, як вживання алкоголю або наркотиків (з урахуванням “доступності” та можливості існування різних законів у країні перебування та/або місці, де відбувається проєкт)?
- Чи є культурна або особиста поведінка/самовираження, які можуть суперечити соціальним нормам або звичкам країни перебування та/або місця, де відбувається проєкт? (Наприклад: певна мова, певний одяг, особливі дії, релігійні обряди, дотримання дієти, особисті стосунки тощо)

І, звичайно, також враховуйте профіль та досвід молодих людей, які беруть участь:

- Чи мають учасники/учасниці якісь особливі потреби чи вимоги? (Наприклад: ліки, спеціальні дієти, алергії тощо) Чи доступні додаткові ліки/обладнання/пристрої в країні перебування, якщо це буде необхідно?
- Чи потрібні якісь спеціальні документи чи проїзні документи для молодих людей? (Наприклад: підписані формизгоди, інформація про страховку, підтвердження вакцинації, ПЛР-тести, звіт поліції/декларація про належну поведінку тощо)
- Чи існує план дій у випадку якщо молода людина:
 - не дотримується правил проєкту чи кодексу поведінки
 - серйозно захворіла або отримала травму
 - повинна повернутися додому раніше
 - потрапляє у неприємну ситуацію із законом, перебуваючи закордоном?

Можна підвести підсумки отриманої інформації та висвітлити її в плані оцінки ризиків або у політиці захисту та поділитися з партнерськими організаціями, батьками та самими молодими людьми.

ДІЗНАТИСЯ БІЛЬШЕ

Для отримання додаткової інформації щодо оцінки ризиків див. [Інструментарій з проєктного менеджменту](#).

Для захисту в онлайн-середовищі зверніться до [Захист та Онлайн Молодіжна робота – цифрове забезпечення безпеки](#) Від Енн Крафт Траст.

ЇЖА ДЛЯ РОЗДУМІВ

Коли ми думаємо про зниження ризику, деякі небезпеки легко впізнати (наприклад, ходити на самоті темним провулком уночі). Однак захист також включає в себе розгляд небезпек, які можуть виникнути всередині групи, наприклад: булінг, сексуальне насильство, емоційне насильство тощо. Такі теми може бути ще важче помітити та розглядати у міжкультурному середовищі.

Ви коли-небудь замислювалися над тим, що ваша фізична взаємодія з іншими може бути джерелом непорозуміння і потенційного ризику? Наприклад:

- Подумайте, як саме люди вітаються один з одним. Те, що є нормальним у деяких культурах, може ставити у незручне становище людей, які мають інше походження.
- У деяких культурах публічні прояви прихильності (пестощі, обійми, поцілунки тощо) вважаються нормальними, тоді як в інших культурах зневажаються. У деяких культурах чоловік не може торкатися або розмовляти з жінкою, яка не є кровною родичкою; інші культури можуть розглядати це як ознаку зневаги та неповаги до жінок.
- У деяких місцях члени спільноти ЛГБТ+ можуть відчувати себе в безпеці та говорити про свою гендерну ідентичність та сексуальну орієнтацію, а в інших їх активно відмовляють говорити і вони навіть зазнають жорстокого переслідування.

- У деяких країнах (зокрема в Ірландії та Великобританії) правила захисту дітей можна трактувати суворо. Це означає, що можуть існувати обмеження щодо того, як дітям і підліткам дозволяється грати разом (щоб запобігти фізичним травмам, булінгу тощо), а також у якому вигляді вчителям/вчителькам, тренерам/тренеркам, молодіжним працівникам/працівницям, керівникам/керівницям груп, волонтерам/волонтеркам і т.д. дозволяється фізична взаємодія з неповнолітніми (аби запобігти насильству). Порушення цих правил можна сприймати дуже серйозно і про них можуть повідомити в поліцію, що призведе до далекосяжних наслідків.

Готуючись до поїздки за кордон, молоді люди (а також лідери/лідерки груп) можуть не знати наперед, які є “місцеві правила” та як вони повинні чи не повинні поводитися в країні перебування. Це несе значний ступінь ризику – ризик поводитись “невідповідно”, ризик негативних суджень, ризик втрати довіри та доброї волі приймаючої громади, ризик особистої відповідальності або навіть ризик травмування.

Оцінюючи ризики, не зосереджуйтеся лише на “очевидних” елементах, таких як можлива хвороба, пропущений рейс або втрата паспорту. Також враховуйте такі аспекти, як культурні очікування, стандарти та кодекси поведінки. Почніть діалог зі своїми партнерами закордоном для того, щоб спробувати виокремити культурні відмінності, які можуть спричинити проблеми в майбутньому, і відповідно готуйте своїх молодих людей.

ПІДГОТОВКА УЧАСНИКІВ/УЧАСНИЦЬ

Підготовка молодих людей до міжнародного інклюзивного проєкту не є легким завданням, і є багато різних моментів, які необхідно розглянути. У цьому розділі ми зосередимось на невеликій кількості ключових пунктів, які допоможуть вам розпочати роботу.

Для того, щоб вирішити коли почати підготовку учасників/учасниць, враховуйте рівень досвіду та будь-які особливі потреби, які ваша молодь може мати.

КОМУНІКАЦІЯ

Важливо встановити відкриті канали комунікації на етапах планування міжнародного інклюзивного проєкту. Це очевидно у випадку партнерських організацій, але не менш важливо і для молоді. **Побачити, почути та познайомитись з (деякими) молодими людьми, з якими вони пізніше зустрінуться віч-на-віч, є хорошим методом підвищити рівень мотивації ваших молодих людей і підтримувати їх інтерес до проєкту.** Організувати зум зустріч, надіслати один одному відео- чи аудіо-повідомлення або створити спільну групу у Telegram, Whatsapp тощо, – можуть бути одним із способів налаштувати комунікацію перед початком проєкту.

ПАМ'ЯТАЙТЕ

Якщо Ви вирішите працювати з Відео та поділитися ним із партнерською групою через публічні простори, такі як Youtube, Vimeo або через будь-який інший формат, доступний для Всіх, переконайтеся, що Ви обговорили питання конфіденційності та, у випадку неповнолітніх, що Ви отримали згоду батьків або опікунів.

ПОРАДА

Встановіть правила та етикет, якщо молоді люди приєднуються до спільної групи обміну повідомленнями. Вони можуть не знати про небезпеку віртуального простору, про наслідки булінгу або поширення порнографічного чи іншого відвертого контенту. Крім того, ви можете підвищити їх обізнаність про відмінності в доступі та можливості використання онлайн-каналів. Попереднє обговорення кодексів поведінки та відповідальності є важливим кроком у [захисті](#).

Не забудьте також підготувати документ (віртуальний або друкований), в якому учасники зможуть знайти всю необхідну інформацію про подію.

ЇЖА ДЛЯ РОЗДУМІВ

Чи помітили ви, що в пунктах, обговорених у цьому розділі щодо підготовки, є основне припущення? Воно передбачає, що молоді люди мають легкий доступ до вас, лідера/лідерки групи, і що ви маєте легкий доступ до них.

Дійсно, якщо, наприклад, ви працюєте у сусідньому молодіжному клубі, куди молодь приїжджає три-чотири рази на тиждень, то це стає відносно легше залучити їх до таких кроків, як індивідуальне планування дій, визначення потреб і очікувань, міжкультурна обізнаність, навчання мови, оцінка ризиків тощо. У цьому типі контексту активна участь дуже реалістична.

Але що, якщо це не ваша ситуація? Якщо ваша молодь живе за багато кілометрів і не має легкого доступу до транспорту (як у деякої сільської молоді)? Що робити, якщо вони стикаються з перешкодами, які обмежують їхню мобільність (наприклад, деякі молоді люди з інвалідністю... або молоді люди у виправних установах)? Що робити, якщо у них мало або зовсім немає вільного часу (наприклад, опікуни чи молоді батьки)? Як тоді виконувати такі важливі кроки, як оцінка потреб, визначення очікувань тощо?

Відповідь? Будьте креативними! Іноді ви можете зв'язатися з ними онлайн за допомогою різних платформ, які вони регулярно використовують, а іноді вам доведеться відвідати їх там, де вони живуть, працюють чи навчаються. Використовуйте всі доступні вам методи та ресурси. Пам'ятайте, що на етапі підготовки вам життєво-важливо підтримувати зв'язок з молодими людьми (і заохочувати їх підтримувати зв'язок один/одна з одним/одною).

МОВНА ПІДГОТОВКА

Однією з головних причин, чому молоді люди з меншими можливостями вагаються брати участь у міжнародних проєктах, це відсутність навичок спілкування іноземною мовою. Мова та спілкування є ключовими аспектами активної участі. Вивчення або практика нової мови може бути важливою частиною набуття нових поглядів, перспектив та пізнання інших культур.

Може бути корисно організувати обмін, де спільна мова спілкування не є рідною. Таким чином вся молодь знаходиться на одному рівні, і кожен повинен докласти зусиль аби спілкуватись іноземною мовою.

У будь-якому випадку, вас це може здивувати, але вже **відбулось багато міжнародних проєктів, що залучають молодих людей, які взагалі не володіють іноземними мовами.** Такі проєкти використовують творчі методи для підтримки участі молоді через переважно неформальні методи (наприклад: мистецтво, музика, танці, спорт тощо). Варіанти безмежні, і контакт між молодими людьми може бути таким же міцним, як і у випадку зі спільною мовою.

Тим не менш, для учасників може бути складно протягом усього проєкту, якщо вони не розуміють жодного слова, тому ви можете розглянути такі варіанти:

- Реалізація проєкту разом із групою, яка розмовляє однією мовою (наприклад: Великобританія та Ірландія, Німеччина та Австрія, Франція та франкомовна Бельгія тощо).
- Реалізація проєкту з групою, яка поділяє ту ж саму мовну групу (наприклад: романська, германська, слов'янська тощо). В одній мовній групі є багато схожостей. Цього зазвичай достатньо, щоб люди зрозуміли суть того, що інші намагаються передати.
- Якщо у вас немає однієї спільної мови, розгляньте варіант запросити перекладача/перекладачку. Переклад не повинен бути дорогим. Можливо, у вашій групі є спеціаліст/спеціалістка, який/яка добре володіє іноземною мовою, щоб у разі потреби трохи перекладати. У деяких випадках ви можете скористатися онлайн-програмами перекладу.

ДІЗНАТИСЯ БІЛЬШЕ

Докладніше про інклюзію та мову читайте у розділі "Мова та комунікація В інклюзивному проєкті" у Стратегічному Партнерстві з Інклюзії: [Долучайтеся до Інклюзії! Посібник з інклюзивних Європейських молодіжних проєктів для людей з інвалідністю.](#)

ПАМ'ЯТАЙТЕ

Робота з різними мовами та навколо них може забирати багато розумової енергії. Обов'язково плануйте час у своїй програмі, де учасники зможуть "Відпочити" від необхідності говорити та думати іноземною мовою. Наприклад: Виконайте якісь вправи чи обговорення в національних групах (рідною мовою) або вправи, де мова не потрібна (ігри, спорт тощо).

ВИВЧЕННЯ МОВИ

Намагання зацікавити молодих людей вивченням іноземних мов не завжди дається легко. Особливо це стосується молодих людей, які покинули школу в ранньому віці або мають інтелектуальні чи розумові відхилення. Можливо неодноразово таким молодим людям казали, що вони "повільні", "дурні" або "не здатні вчитися". Вони можуть думати, що вивчення мови це "нудно", "занадто складно" або "не круто".

Попередні інклюзивні проєкти показали, що за належних умов і підтримки практично будь-яка молода людина може почати вивчати іноземну мову. Завдання полягає в тому, щоб знайти способи зробити вивчення мови актуальним і веселим.

В якості першого кроку важливо розвіяти міф про те, що "мова = школа". Ви можете зробити це, відклавши "формальні" методики (наприклад, граматичні вправи) і замість цього зосередитись на допомозі у розмовній практиці. Перераховані вище методи є хорошим способом розпочати роботу. Ви також можете допомогти підвищити впевненість молодій людині, а саме:

- ✓ Створити атмосферу, в якій вони відчують себе достатньо безпечно для того, щоб говорити.
- ✓ Показати хороший приклад, розмовляючи і роблячи помилки іноземною мовою самостійно.
- ✓ По можливості працювати у невеликих групах або парах.
- ✓ Зосереджуйтесь на інтересах молодої людини (наприклад, якщо молодій людині подобається кататися на скейтборді, вивчайте нові слова іноземною мовою, пов'язані із темою скейтбордингу).
- ✓ Використовуйте різноманітні прості та веселі методи, такі як скоромовки, вивчення текстів пісень, вивчення нового слова щотижня тощо.
- ✓ Якщо ви знаєте носія мови у вашій громаді (наприклад: Au Pair, волонтер/волонтерка Європейського корпусу солідарності, студент/студентка по обміну), запрошуйте їх поспілкуватись із вашою молоддю у неформальній атмосфері раз на тиждень (у вашій організації або в місцевому кафе тощо). Таким чином, ваші молоді люди можуть попрактикувати мову, перш ніж їхати на обмін.
- ✓ Зосереджуйтесь на словах і фразах, які молода людина може легко використовувати під час перебування закордоном (наприклад: слова для опису своєї діяльності, своїх завдань, одягу, який вони одягнуть, їжу, яку вони будуть їсти, тощо; фрази для привітання/прощання, фрази для використання за обіднім столом, в барі тощо).
- ✓ Забезпечте "інструменти підтримки", які можна використовувати під час проєкту (наприклад, перекладач на їх мобільних телефонах або міні-словник зі словами, які вони вивчили).
- ✓ Забезпечте допоміжну систему (наприклад, поставте в пару учасника/учасницю з хорошими мовними навичками з учасником/учасницею зі слабкими мовними навичками, щоб один/одна міг/могла допомогти іншому/іншій та перекладати, якщо потрібно).

Пам'ятайте, що "вивчення мови" не означає, що молода людина повинна вільно володіти мовою. Скоріше це означає заохотити молоду людину дізнатися, що підходить, корисно та актуально для неї та її ситуації у даний момент. Йдеться про стимулювання їхньої допитливості до навчання, відкритості до різних речей і впевненості спробувати щось нове.

ДІЗНАТИСЯ БІЛЬШЕ

Надайте своїм учасникам доступ до онлайн [платформи мовної підтримки OLS](#) . Вона була розроблена для того, щоб допомогти учасникам програми Еразмус+ та Європейського корпусу солідарності покращити свої знання мови, яка буде використовуватися під час молодіжного обміну або якою вони працюватимуть, навчатимуться чи будуть волонтерити закордоном та щоб вони могли максимально використати цей досвід.

ПІДГОТОВКА ДО АСПЕКТІВ РІЗНОМАНІТТЯ

Значна частина вашого інклюзивного проєкту включатиме зустріч із відмінностями – іншими способами життя, мислення та дій. Це викликає захоплення, але іноді також стає причиною розчарування. Цей процес не завжди легкий для молодих людей, які, можливо, мали небагато або взагалі не мали досвіду спілкуватися з людьми різного походження раніше, і для них це могло б бути важко зіткнутися зі своїми стереотипами та відчувати себе комфортно серед відмінностей. Тому на підготовчому етапі варто витратити на це час.

Важливо підготувати себе та свою молодь до цього протистояння відмінностей. Важливим посланням у цьому процесі є те, що різні культури та погляди не є “правильними” чи “неправильними”, а також не є “хорошими” чи “поганими”. Натомість вони дають різні відповіді на одні й ті самі виклики в повсякденному житті. **Коли молоді люди можуть бачити речі з різних точок зору, це не тільки розширює їхній кругозір, але й дає їм більш різноманітний набір можливих відповідей на виклики, з якими вони стикаються у своєму житті.**

Готуючи групу до зустрічі з відмінностями, дуже важливо підійти до цих відмінностей через призму міжсекторальної лінзи. Важливо, щоб учасники/учасниці та члени/членкині команди розуміли, що ніхто ніколи не є лише одним/одною відмінним/відмінною. Це означає, що якщо ви зустрінетеся з іншою групою з іншої країни, вони не є однорідною культурною групою, і кожен з цих молодих людей матиме багато різних ідентичностей. Те ж саме, наприклад, якщо ви хочете зустрітись з групою людей з певною інвалідністю або молодими людьми з ЛГБТ+ спільноти. Обговорення того, що кожен/кожна має багато різних ідентичностей, також є важливою підготовкою для ваших молодих людей, оскільки вони можуть зіткнутися зі стереотипами щодо однієї зі своїх ідентичностей або відчувати, що вони зведені лише до однієї ідентичності.

ДІЗНАТИСЯ БІЛЬШЕ

Промова на TED [“Небезпека однієї історії” Чімаманди Нгозі Адічі](#) є чудовою відправною точкою для розмови про це.

Для отримання додаткової інформації дивіться [Інструментарій з міжкультурного навчання](#) та публікацію SALTO [Поважаємо різноманітність](#) та [Відео](#).

Щоб отримати більше іжі для роздумів, перегляньте [статтю ID Talks Diversity](#) “Ми прагнемо до рівності в наших суспільствах, але чи цінуємо ми різноманітність, яка супроводжується цим?” або подивіться [запис у прямому ефірі](#).

ГОВОРИМО ПРО ПОЛЯРИЗОВАНІ ПРОБЛЕМИ

Навчитися боротися з відмінностями більше не залежить лише від культурного, расового чи етнічного походження людей, нашої гендерної ідентичності, статусу здібностей чи релігії – якщо згадати декілька. Одним із найскладніших аспектів сьогодення є боротьба з поляризацією. З прискореним розвитком соціального медіа та онлайн-комунікацій багатьом з нас важко встановити зв'язок з людьми з різними політичними чи ідеологічними поглядами. Вакцинація, зміна клімату, міграція, соціальна справедливість – це лише деякі з тем, які розділили багато сучасних суспільств.

У цьому сенсі, готуючи молодих людей до зустрічі з відмінностями, зверніть увагу також на теми поляризованих поглядів.

Практика **ненасильницького спілкування** може стати чудовим способом підготовки молодих людей і молодіжних працівників/працівниць до того, щоб краще справлятися зі складними ситуаціями та розбіжними думками. З точки зору ненасильницького спілкування, **у кожній зустрічі двоє (або більше) людей зустрічаються зі своїми почуттями та потребами**. Ви можете використати айсберг для того, щоб познайомити свою молодь з цією темою. У видимій частині будуть чиїсь політичні погляди чи точка зору на суперечливу тему, а у невидимій частині під водою (яка очевидно набагато більша) прихована історія життя людини, її походження, переконання, страхи, потреби та очікування.

Також може стати корисною практикою потренувати активне слухання – особливо коли вони не погоджуються і шукають можливості віднайти спільну мову і тоді ви побачите, що ваша молодь може мати більше спільного з людьми, з якими вони не погоджуються на певні теми, ніж це може здатися на перший погляд.

ДІЗНАТИСЯ БІЛЬШЕ

Детальніше про ненасильницьке спілкування читайте у [знайомство з Центром ненасильницького спілкування](#).

ЇЖА ДЛЯ РОЗДУМІВ

Пам'ятайте, що ваша роль як лідера/лідерки групи/проекту полягає у створенні середовища, яке цінує відмінності та об'єднує групу в її різноманітності. Перш ніж почати вирішувати проблеми, пов'язані з різноманітністю серед молодих людей, важливо, щоб ви чітко розуміли тему і знайшли час для того аби критично підійти до власних думок, точок зору та упереджень, а також того, як вони можуть вплинути на навчальний досвід молоді. Відправною точкою можуть бути наступні питання:

- Як Ви реагуєте, коли стикаєтеся з різними підходами та точками зору?
- Яка різниця у [привілеях](#) між Вами та молодими людьми?
- Яку ідентичність Ви активно використовуєте у своїй роботі? Яку ні? Чому?
- До яких груп чи культур Ви упереджені? (Спробуйте [Гарвардський тест на приховані упередження](#), якщо Ви не впевнені у відповіді на це запитання).

ПІДГОТОВКА ПРАКТИЧНИХ АСПЕКТІВ

Багато практичних моментів, пов'язаних із виїздом за кордон, дають молодим людям широкі можливості для безпосередньої участі у плануванні та організаційних аспектах проєкту. Перед від'їздом обов'язково обговоріть з учасниками/учасницями такі теми:

ГРОШІ

Гроші – важлива тема, яку слід попередньо обговорити з молоддю для того аби зменшити тривогу та уникнути непорозумінь. Деякі молоді люди з меншими можливостями можуть навіть не захотіти брати участь у проєкті через страх або через фінансові причини. Тому важливо чітко проговорити, чи очікується від учасників/учасниць за щось платити чи брати із собою кошти на захід, якщо так, то скільки.

Почніть з перегляду програми проєкту та визначте моменти, коли будуть групові витрати та коли будуть моменти особистих витрат. (Наприклад, у групові витрати входять такі речі, як харчування, проживання, транспорт, екскурсії тощо. В особисті витрати входять: використання телефону, сувеніри, їжа та напої у вільний час тощо).

З'ясуйте, які саме групові витрати (молодіжних працівників/працівниць та молодих людей) у конкретній іноземній країні можуть вас чекати. Теж саме зробіть, щоб розрахувати, скільки молода людина повинна привезти із собою кишенькових грошей. (Будьте обережні! Ціна на продукти харчування, напої, алкоголь, громадський транспорт тощо у різних країнах може відрізнятись.)

Запропонуйте ідею “спільного фонду” для вирішення проблем економічної нерівності та для фінансування деяких конкретних потреб міжнародної діяльності, які можуть не покриватися фінансуванням проєкту.

Приділіть деякий час, щоб визначити ролі та обов'язки щодо поводження з грошима – наприклад, хто буде керувати рахунком “спільного фонду”? Хто відповідає за збереження рахунків та квитанцій? Можливо, буде корисно звернутися до банку, щоб відкрити груповий рахунок, з усіма молодіжними працівниками/працівницями та молодими людьми (або деякими з них, залежно від розподілу ролей у групі) як власників рахунку.

ЩО ПАКУВАТИ

Що саме потрібно привезти з собою молодим людям, залежатиме від тривалості їхнього перебування закордоном, а також від запропонованої програми діяльності. Як загальну інструкцію, розглянемо такі елементи, як:

- **Важливі документи** – паспорт, віза (за необхідності), форми згоди батьків/опікунів, довідка з поліції/декларація про хорошу поведінку (за потреби), копії плану оцінки ризиків, загальний посібник законів країни перебування.
- **Деталі подорожі** – квитки, номери рейсів/потягів, час відправлення та прибуття, довідка про щеплення та/або результати тесту на COVID-19, страховка тощо.
- **Контактні дані** – контактні дані для екстрених випадків (у вашій країні та закордоном).
- **Здоров'я** – будь-яка відповідна медична інформація та ліки; будь-які аптечки, спеціальне обладнання, дані медичного страхування тощо.
- **Одяг та засоби гігієни** – перевірте запропоновану програму на предмет будь-яких заходів, які можуть вимагати чогось іншого окрім як звичайного повсякденного одягу молодої людини (наприклад: купальник, спортивне взуття, гігієнічні засоби, робочий одяг, який може забруднитися, дощовик тощо).
- **Кишенькові гроші** – у валюті країни перебування, додаткову інформацію див. у розділі [гроші](#).
- **Особисті речі** – мобільний телефон, фотоапарат, особистий щоденник чи блокнот.
- **Предмети для міжкультурного обміну** – фотографії з дому, типова їжа чи напої, музика, ігри тощо.
- **Різне** – уточніть у партнерської організації, чи потрібно молодим людям привезти якісь додаткові речі, як-от спальний мішок, власний рушник тощо, чи вони будуть надані.

ПОДОРОЖІ

Для молодих людей, які, можливо, ніколи не наважувалися виїжджати за межі свого власного району, перехід безпосередньо до подорожі в іноземну країну може бути досить складним.

Перед самим інклюзивним проектом подумайте про організацію деяких симуляцій, як-от місцевих екскурсій або походів на вихідні. Це хороша можливість для молоді звикати до різних видів громадського транспорту та бути самостійними. Це, у свою чергу, може допомогти підготувати їх на тривалий період перебування далеко від дому.

Перш ніж забронювати квиток, зупиніться та розгляньте плюси та мінуси різних видів транспорту. Чи варто подорожувати автомобілем, мікроавтобусом, автобусом, потягом, літаком, ...? Окрім екологічності, існують також інші причини, які виступають в інтересах подорожей суходолом – вони можуть дозволити учасникам/учасницям побачити більше сільської місцевості та повільно адаптуватися до змін ландшафту, подорож суходолом може також запропонувати більше пізнавальних можливостей, наприклад.

Якщо ви вирішили подорожувати громадським транспортом з людьми з фізичною інвалідністю, заздалегідь дізнайтесь про існуючі послуги асистента/асистентки, доступні двері та туалети. Заздалегідь зателефонуйте в компанію, щоб повідомити про необхідність допомоги та щоб послуга була доступна в той день і в тому місці, де вона знадобиться.¹²

Майте на увазі, що переїзд забирає багато енергії. Не ставте молодих людей у безпосереднє невідгідне становище через занадто тривалі подорожі чи незручні умови (особливо в інтересах заощадити кошти). Це помилкова економія, яка може негативно вплинути на початок проєкту (наприклад, якщо молоді люди приїдуть виснажені, голодні та дратівливі).

ДІЗНАТИСЯ БІЛЬШЕ

Щоб дізнатися більше про подорож з молодими людьми з меншими можливостями, перегляньте публікації SALTO Інклюзія & Різноманітність "[Без бар'єрів, Без кордонів](#)", розділ про логістику [Долучайтесь до Інклюзії! Довідник Європейських Молодіжних проєктів Стратегічного Партнерства з інклюзії, які включають людей з інвалідністю](#) та [Попри Інвалідність: Європейська мобільність для ВСІХ – Практичний посібник для організацій, зацікавлених у Європейській Мобільності за участю молодих людей з меншими можливостями](#).

¹² Деякі елементи, адаптовані зі Стратегічного партнерства з інклюзії: [Долучайтесь до інклюзії! Посібник з європейських молодіжних проєктів, інклюзивних для людей з інвалідністю, 2021](#) (англ.)

ЇЖА ДЛЯ РОЗДУМІВ

Якщо ви коли-небудь подорожували, швидше за все, ви відчували такі розчарування як затримки, нечітка інформація, відчуття непевності куди ви повинні поїхати, стрес через зміни в останню хвилину тощо.

Ви коли-небудь замислювалися, як відбувається подорож для людей з фізичною чи ментальною інвалідністю чи з іншими порушеннями? Зупиніться на мить і подумайте, що являють собою “прості” речі, як-от дістатися до аеропорту, перенести багаж, знайти дорогу, щоб тебе зрозуміли. А якщо все піде не так? Скільки додаткового часу та енергії потрібно цим молодим людям, щоб отримати те, що “звичайні” мандрівники сприймають як належне?

Тим, хто ніколи раніше не подорожував (закордон чи у власній країні), може бути важко передбачити багато деталей, які необхідно перевірити для забезпечення безперебійної мандрівки. Для отримання кращого уявлення про те, що саме потрібно підготувати, спробуйте зробити одну-дві тренувальні подорожі до аеропорту, залізничного вокзалу чи того місця, звідки вирушатимуть ваші молоді люди. Це хороший спосіб допомогти молоді познайомитися з новим оточенням і запобігти виникненню стресу через “невідомість”.

Під час такої тренувальної подорожі зверніть увагу на такі аспекти, як:

- Як молоді люди доберуться до аеропорту/вокзалу тощо? Чи можуть вони зробити це самостійно чи їм знадобиться допомога?
- Куди їм потрібно піти, опинившись на вокзалі/аеропорті? Чи можуть вони самостійно подолати шлях? Чи є послуги, які можуть допомогти (наприклад, з перенесенням багажу, підїздом до виходу на посадку тощо)? Чи потрібно домовлятися про це заздалегідь?
- Які правила, домовленості чи процедури існують для допоміжних пристроїв або спеціального обладнання, як-от милиці, інвалідні візки, собаки-поводирі тощо? Чи знадобиться додатковий час для вирішення цих проблем?
- Якщо під час подорожі щось пішло не так (наприклад, затримка, втрачений багаж), чи знають молоді люди, до кого і куди звернутися за допомогою та порадою?

Подорожі можуть бути хвилюючим досвідом для молодих людей, незалежно від того, ким вони є та якого походження. Сенс у ретельній підготовці є очевидним, але все одно передбачити все, що може піти не так, неможливо. Будьте готові, що вас може щось здивувати і вам потрібно буде імпровізувати, – пливіть за течією та зробіть подорож частиною навчального досвіду.

ПІДГОТУЙТЕ МІСЦЕ ПРОВЕДЕННЯ ЗАХОДУ

Процес підготовки наших приміщень, що є максимально безпечним для учасників/учасниць, починається ще до початку програми. Молоді люди приймуть рішення подавати заявку на програму та брати участь лише тоді, коли впевнені, що там їм буде безпечно. Для деяких це може включати в себе впевненість, що пропонована їжа буде інклюзивною; що вони матимуть безперешкодний доступ до всіх аудиторій і заходів; що вони зможуть спілкуватися з іншими і що вони не будуть стикатися з будь-якого роду дискримінацією. Молоді люди з меншими можливостями можуть бути особливо обережними в цьому сенсі через попередній життєвий досвід.

Якщо ви не знаєте хто буде брати участь, під час вибору місця проведення спробуйте вибрати максимально інклюзивне місце.

Окрім цього, намагайтеся задовольнити основні потреби щодо безпеки, особистого простору та місць проведення зустрічей. Інклюзивний проєкт може стати повноцінним щоденним 24-годинним досвідом. Молодим людям знадобляться як місця для посиденьок, так і місця, щоб побути на самоті. Наявність відкритого простору для прогулянок також є важливим для здоров'я людей. Місця для зустрічей та робочі простори повинні надавати багато можливостей для руху та дій (наприклад, спортивний майданчик поблизу). Ігри та інші матеріали (папір, ручки, ...) повинні бути доступними і, бажано, створити спеціальний куточок (або, якщо можливо, окрему кімнату) для фізичних активностей. Зверніть увагу на дотримання правил безпеки. До того ж, спальні мають надавати можливість усамітнитись, щоб кожен міг відчувати себе комфортно.

ДОСТУПНІСТЬ

Вибір місця проведення для молодіжних обмінів є одним із ключових елементів, які роблять логістику проєкту інклюзивною. Вирішальним елементом є безбар'єрність, тобто доступність усіх приміщень для людей із особливими потребами в пересуванні. Деякі елементи, які слід враховувати:

- Перевірте ваше місце проведення заходу щодо наявності входів без сходинок (або, в якості альтернативи, наявність ліфту чи пандусів). Також перевірте, чи допускаються собаки-поводирі на місце проведення заходу.
- Приміщення для занять повинні мати хорошу акустику та не мати гучних сторонніх шумів, які можуть ускладнити участь для людей з інвалідністю.
- Також важливо, щоб аудиторія дозволяла всім бачити фліпчарти чи інші пристрої, а також бачити один одного/одна одну та потенційних перекладачів/перекладачок та їх жестову мову.
- Перевірте, чи можна регулювати освітлення, оскільки, з одного боку, хороше освітлення має вирішальне значення для глухих або слабочуючих, та необхідне для читання по губах і сприйняття мови жестів перекладачів/перекладачок, а з іншого боку, оскільки деякі люди можуть бути чутливими до світла. Миготливе світло може викликати проблеми у людей з епілепсією.
- Важливо також переконатися, що протоколи безпеки для місця проведення (пожежна евакуація тощо) є доступними для людей з інвалідністю.¹³

¹³ Адаптовано зі Стратегічного партнерства щодо інклюзії: [Долучайтеся до інклюзії! Посібник з Європейських Молодіжних проєктів, інклюзивних для людей з інвалідністю, 2021](#) (англ.)

Ви можете попросити додаткове [фінансування](#) у Еразмус+ або Європейського корпусу солідарності для забезпечення доступного житла.

ДІЗНАТИСЯ БІЛЬШЕ

Розділ “Що необхідно врахувати при плануванні логістики” у виданні [Долучайтесь до інклюзії! Посібник з Європейських Молодіжних проєктів, інклюзивних для людей з інвалідністю](#), надає Вам важливу інформацію та рекомендації, щоб переконатися, що Ваше місце проведення заходу та загальна логістика будуть добре продуманими та інклюзивними для людей з інвалідністю.

ВБИРАЛЬНІ

Вбиральні (розташовані поблизу всіх приміщень у місці проведення заходу) повинні бути доступними та інклюзивними. Кожен повинен почуватися комфортно під час особистого перебування у вбиральні.

ГЕНДЕРНО-НЕЙТРАЛЬНА

Окрім пошуку доступних вбиралень, переконайтеся, що ви можете забезпечити гендерно-нейтральні вбиральні. Іноді це може означати перерозподіл вбиралень та встановлення власних табличок. Майте на увазі, що не всі можуть відчувати себе в безпеці у вбиральні, яка є спільною для всіх. Проте гендерно-нейтральна вбиральня має вирішальне значення для трансгендерних, небінарних і людей, які ще не визначилися. Тому у вас повинні бути виділені жіночі, чоловічі та нейтральні вбиральні. Важливо заздалегідь перевірити, чи це можливо у місці проведення заходу.

ПАМ'ЯТАЙТЕ

Коли мова йде про ЛГБТ+ спільноту, не всі можуть бути "Відкритими", деякі молоді люди можуть комфортно поділитися своєю гендерною ідентичністю чи сексуальною орієнтацією з групою лише через деякий час – або взагалі не ділитися. Визначене ставлення до таких питань, як інклюзивні вбиральні та використання відповідних #займенників можуть бути для них важливим повідомленням про те, що вони можуть проявити себе повною мірою.

ХАРЧУВАННЯ

Їжа, яку ви пропонуєте під час проведення заходів, має вирішальне значення для того, щоб люди почували себе добре. Окрім піклування про екологічність та здоров'я, їжа також має важливий елемент інклюзивності. Люди з різних причин можуть мати обмеження в їжі. Замість того, щоб виокремлювати людей через обмеження в їжі, пропонуючи страви окремо, ми повинні прагнути до того, щоб готувати страви, які можна споживати всім разом. Не завжди є можливість запропонувати їжу, яка є халяльною, кошерною, веганською, безглютеновою та яка враховує всі алергії та потреби, але ми, безсумнівно, можемо прагнути мати принаймні деякі страви, які підходять для всіх. Деякі продукти харчування, такі як м'ясо або молочні продукти, не обов'язково повинні бути в усіх стравах, з метою зробити їжу більш інклюзивною. Можливо, ви навіть захочете розглянути можливість зробити всю їжу на вашому молодіжному обміні вегетаріанською чи веганською – з мотивами [екологічності](#) та щоб зробити її більш інклюзивною з самого початку. Якщо ви дійсно хочете запропонувати продукти тваринного походження, пропонуйте ці продукти окремо, щоб всі інші страви могли споживати усі. У будь-якому випадку переконайтеся, що все добре промарковано.¹⁴

¹⁴ Деякі аспекти в розділі адаптовані з: Асоціація [ЗАРАЗ: План подорожі](#) (англ.)

ДІЗНАТИСЯ БІЛЬШЕ

Розділ “Кейтерінг” В [Долучайтесь до інклюзії! Посібник з європейських молодіжних проєктів, інклюзивних для людей з інвалідністю](#) може допомогти Вам створити зону для прийому їжі на Вашому заході для людей з інвалідністю.

Також ознайомтеся зі [статтю ID Talks Gender](#) “Як стандарти та очікування суспільства впливають на наше уявлення про себе? Чому ці стандарти мають гендерний характер?” або [подивіться запис прямого ефіру](#).

ЇЖА ДЛЯ РОЗДУМІВ

Ви коли-небудь відчували дискомфорт у якомусь місці, на проєкті чи події? Багато молодих людей, особливо з меншими можливостями, мали подібний досвід, і саме через це вони вагалися йти у невідоме знову. Замисліться на мить, чи запитували ви коли-небудь себе перед тим як кудись їхати, чи:

- Чи зможете ви потрапити до місця проведення заходу?
- Чи зможете ви їсти їжу, яку подають?
- Чи зможете ви сходити в туалет?
- Чи будуть там інші люди, схожі на вас?
- Що люди можуть дивитися на вас або задавати вам незручні запитання?
- тощо.

Щоб молодь не ставила перед собою дані питання, будьте дуже відкритими та відвертими щодо інклюзивних заходів, які ви вже розглядаєте, і запропонуйте їм поділитися іншими потребами чи страхами.

ЕКОЛОГІЧНІСТЬ

Так само як і інклюзія, просування екологічності у молодіжних обмінах та компетенцій, пов'язаних із зеленими секторами, є одним із пріоритетів і критерієм відбору програмного циклу 2021-2027 років. **Велика увага приділяється екологічним подорожам з метою зробити проекти Еразмус+ вуглецево-нейтральними.**

“Програма підтримує використання інноваційних практик, щоб зробити учнів, співробітників та молодіжних працівників/працівниць справжніми акторами змін (наприклад: заощадити ресурси, зменшити споживання енергії, обсяг відходів та викидів парникових газів, вибрати екологічне харчування та спосіб пересування тощо). Пріоритет також буде наданий проектам, які через освіту, навчання, молодіжну та спортивну діяльність дозволяють змінювати поведінку щодо індивідуальних уподобань, культурних цінностей, обізнаності та в цілому підтримують активне залучення до сталого розвитку.”¹⁵

Тому, плануючи свій проєкт, використовуйте призму екологічності з самого початку, щоб мати можливість включити екологічні практики в усі різні сфери та фази проєкту – від подорожей до їжі та матеріалів тощо. Тому важливо залучати ваших учасників/учасниць для того аби вони також відчували себе відповідальними у цьому напрямку.

Ви можете отримати додаткове фінансування для екологічних мандрівок, додаткову інформацію про це надають [Erasmus+ Programme Guide](#) та [European Solidarity Corps Programme Guide](#).

¹⁵ Програмний довідник Еразмус+: [Пріоритети програми Erasmus+](#) (англ.)

ДІЗНАТИСЯ БІЛЬШЕ

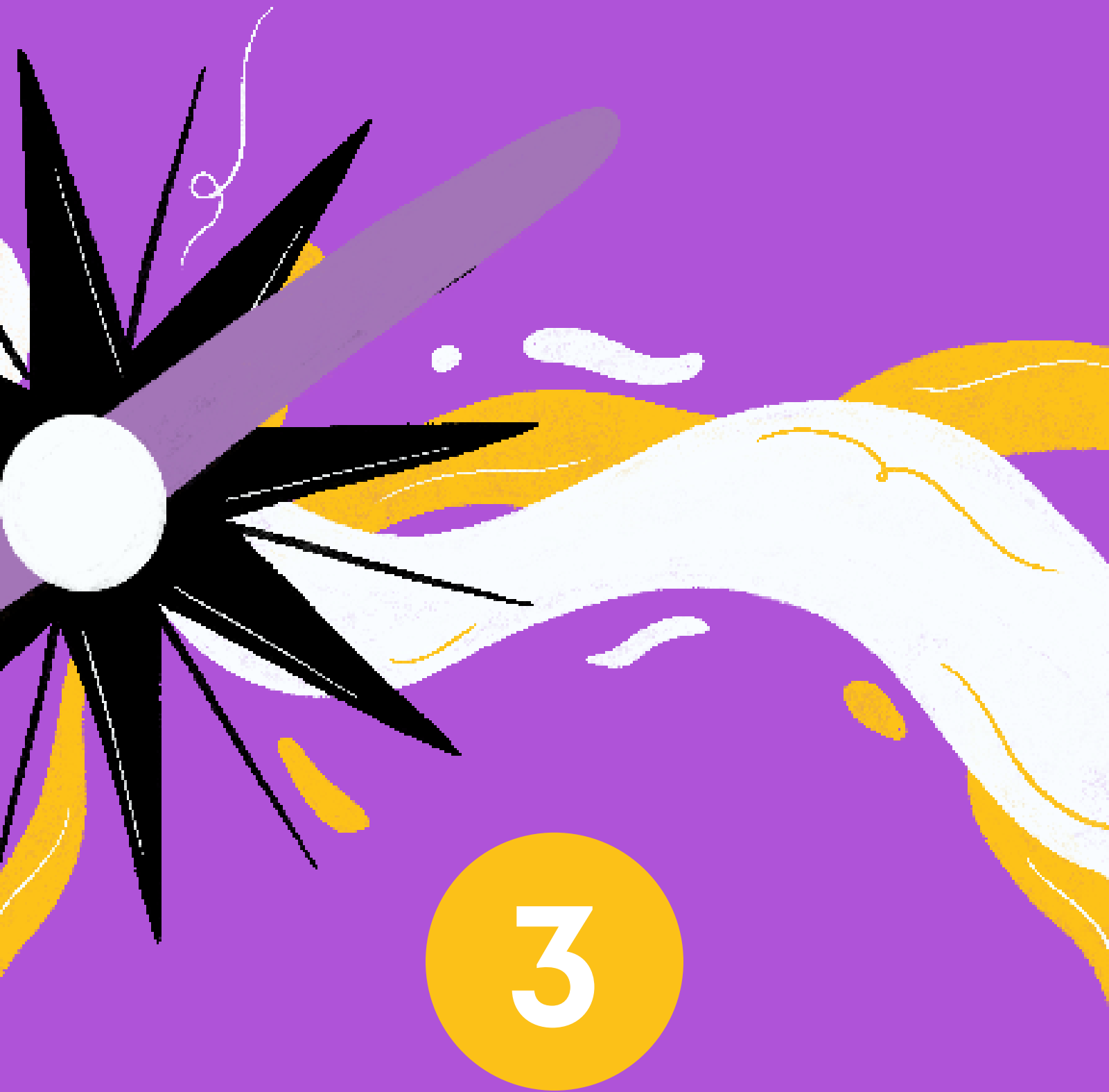

Перегляньте [T-Kit Sustainability and Youth Work](#), щоб отримати більше ідей щодо того, як зробити Ваш проект сталим/екологічним.

ТІП

Віртуальні обміни можуть бути більш сталою альтернативою зустрічам наживо і онлайн-простір може запропонувати нові інструменти для інклюзії. Чому б не розглянути можливість втілення Вашої програми або якихось її частин онлайн? Ви можете прочитати про це більше на платформі Інклюзія та різноманіття в цифровій молодіжній роботі.
digitalinclusion.salto-youth.net

3

ЕТАП РЕАЛІЗАЦІЇ

Ви зробили це! Ви та ваша молодь безпечно прибули до місця проведення заходу або долучилися в режимі онлайн. У цьому розділі розглядаються різні елементи, які діють на етапі реалізації вашого проєкту. На наступних сторінках ми розглянемо деякі ключові елементи, необхідні для того, щоб ваш проєкт був позитивним для всіх учасників/учасниць, зокрема:

- Запуск програми
- Безпечніший простір
- Фасилітація
- Проведення програми
- Розв'язання конфліктів
- Завершення та прощання

ЗАПУСК ПРОГРАМИ

Початкові моменти в інклюзивному проєкті можуть бути сповнені протиріч. Молоді люди зацікавляться один одним/одна одною, але водночас, можливо, можуть бути трохи сором'язливі. Вони можуть захотіти встановити контакт і привітатися, але можливо не захочуть ризикнути виглядати дурними або "некрутими". Часті випадки – коли міжнародна група відчуває інерцію на "стадії формування". Коли молоді люди знайомляться один з одним/одна з одною, вони обережно досліджують межі прийнятної поведінки групи. Це етап переходу від індивідуального до статусу члена/членкині групи та перевірки рівня супроводу молодіжних працівників/працівниць, як формально, так і неформально.

Етап формування групи може включати:

- Захоплення, очікування та оптимізм
- Недовіра та тривожність перед проєктом
- Визначення завдань і методів їх виконання
- Визначення прийнятної групової поведінки
- Довгі дискусії про ідеї та проблеми, а для деяких молодих людей – нетерплячість до таких дискусій

Оскільки на початку відбувається купа всього, що відвертає увагу молодих людей, група може досягти небагато, або взагалі нічого, що стосується поставлених цілей. Не панікуйте – це цілком нормально! Невитрачайте багато сил на розмови (або хвилювання). Розпочинайте перші активності, як тільки ви представили та пояснили їх мету.

ДІЗНАТИСЯ БІЛЬШЕ

Для отримання додаткової інформації про групову динаміку та заохочення до взаємодії зверніться до [*T-Kit Training Essentials*](#).

Ось кілька пропозицій щодо методів початку роботи групи:

- Перша зустріч (стадія формування) – це момент, коли надії та страхи повинні бути розкриті, а також момент для дослідження та випробування ставлень. Криголами, енерджайзери та ігри на запам'ятовування імен є корисними інструментами для першої зустрічі:
 - **Ігри на імена** – це прості вправи, які допомагають групам познайомитися один з одним/одна з одною, почути й попрактикувати імена один з одним/одна з одною у веселій та не загрозливій обстановці.
 - **Криголами** – це короткі розважальні вправи, які допомагають учасникам познайомитися один з одним/одна з одною. Їхня суть бути необтяжливими, для того щоб молоді люди почувалися комфортно, перш ніж переходити до інших видів діяльності. Вони також мають на меті заохочувати взаємодію, розвивати комунікативні навички та сприяти співпраці.
 - **Енерджайзери** – це методи, які заохочують і легітимізують взаємодію. Вони часто мають форму веселих вправ “знайомства один з одним/одна з одною” або легких способів розпочати сесію після перерви. Енерджайзери можна використовувати для різних цілей: допомогти молодим людям почуватися комфортно один з одним/одна з одною, провести швидку вправу, привернути та зосередити увагу групи та/або допомогти ввести наступну тему/діяльність у програму.

Існує багато різних видів криголамів, ігор на запам'ятовування імен та енерджайзерів; виберіть ті, які відповідають можливостям вашої групи, часу та темам обговорення. Пам'ятайте про різне культурне та релігійне походження та відмінності у відношенні до особистого простору. Деякі молоді люди можуть не почувати себе комфортно з енерджайзером або криголамом, що передбачає фізичний контакт.

Також майте на увазі, що в той час як деякі молоді люди вимагають криголамів та енерджайзерів (тому що вони їм подобаються), інші жаліються на них (тому що вони вважають їх дратівливими або дурними). Завжди надавайте учасникам можливість спочатку спостерігати, а не спонукати когось брати участь у чомусь, що їм може бути некомфортним. Покажіть хороший приклад, з ентузіазмом беручи участь у криголамах та енерджайзерах. Якщо ви обираєте веселі активності, де люди розважаються, зазвичай не потрібно багато часу, щоб усі приєдналися.

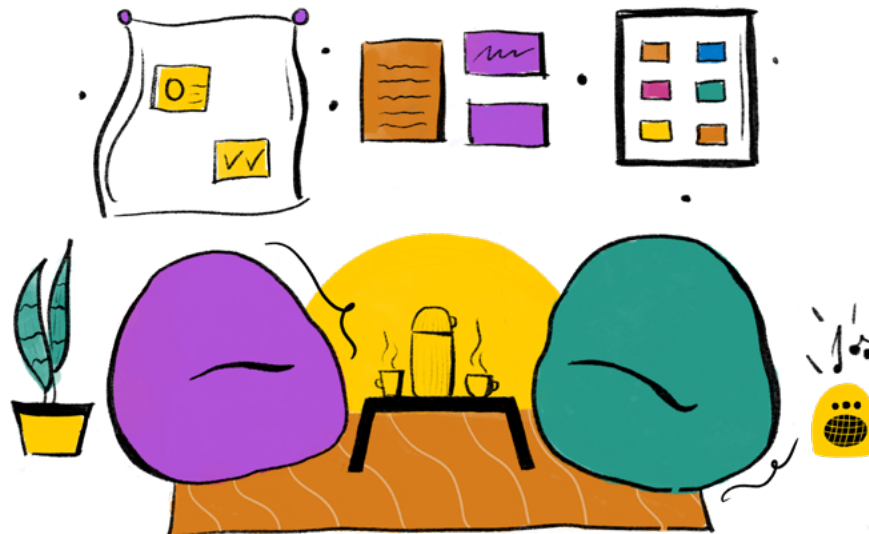

ДІЗНАТИСЯ БІЛЬШЕ

Різноманітні криголами та енерджайзери шукайте у SALTO Інструментарій для навчання та тренінгів на www.salto-youth.net/toolbox.

БЕЗПЕЧНІШИЙ ПРОСТІР

Із самого початку (власне ще раніше під час [рекрутингу](#) та [спілкування](#) з учасниками/учасницями) дуже важливо прагнути до створення безпечнішого простору. Безпечніший простір можна описати як підтримуюче середовище без прямих загроз, яке заохочує виявляти повагу та навчатися одне/одна в одного/одної. **Це простір, де всі учасники/учасниці можуть виражати себе і ділитися власним досвідом.** Безпечніший простір вимагає чіткого усвідомлення [владних](#) структур, які впливають на людей присутніх у просторі, та різних [привілеїв](#). Вживаючи слово “безпечніший” замість “безпечний” простір ми визнаємо, що безпека – відносне поняття і зовсім не кожен/кожна почуває себе в безпеці в одних і тих самих умовах.

Коли йде мова про створення безпечнішого простору, **важливо, щоб ми разом виявляли в наших учасників/учасниць ті потреби, які надають їм відчуття безпеки.** Це ключові знання, які ми приймаємо без осуду і бажання змінити почуття людини. Наступні рекомендації, пов'язані з багатьма пунктами, згаданими в цьому буклеті, є хорошим початком для роботи над створенням безпечнішого простору:

- Як для фізичних, так і для віртуальних зустрічей: вибирайте доступний простір/платформу, який/яка відповідає потребам людей, доступний/доступна для кожного/кожної та де фізична безпека гарантована.
- Зустрічайте людей з щирою теплотою, таким чином показуючи, що ви дбаєте про їхній добробут. Музика, оформлення приміщення, частування – усе це може мати велике значення.
- Надавайте чіткі інструкції щодо профілактики від COVID-19 та наголошуйте на власній відповідальності кожного учасника/кожної учасниці.
- Вивчайте імена та поважайте правила вживання відповідних займенників. Не припускайте їх гендерну ідентичність, сексуальну орієнтацію, економічний статус, походження, здоров'я, релігію тощо.
- Створюйте чіткі правила взаємодії, наприклад, шляхом заключення групового контракту.
- Поважайте фізичні та емоційні межі кожного/кожної. Нікого не змушуйте брати участь у вашій діяльності. Спершу з'ясуйте чи можна доторкнутися або поставити запитання, яке може змусити людину розхвилюватися. Будьте готові слухати, вибачитись або змінити поведінку, якщо хтось виражає свій дискомфорт.

- Використовуйте підходи, які дозволяють людям проявити себе різними способами. Тихі обговорення або малі групи для спілкування допоможуть комусь легше розкритися.
- Поважайте думки, переконання, різні точки зору та досвід учасників.
- Не примушуйте нікого ділитись своєю особистою історією і ніколи не розповідайте історії учасників/учасниць людям, які не були присутні у групі.
- Будьте відповідальні за власні дії і те, що ви ними намагаєтесь показати. Наприклад, усвідомлення гендерного розподілу часу розмови. Якщо, наприклад, хлопчики та юнаки говорять більше, ніж інші учасниці, на це слід звернути увагу.
- Закликайте усіх, включаючи організаторів/організаторок, усвідомлювати можливі упередження та привілеї та активно працювати над їх подоланням.
- Проконсультуватись з учасниками/учасницями перед використанням камер або записуючих пристроїв означає поважати їх приватність.
- Створюйте простір, у якому можна відкрито обговорити власні помилки (неправильне звертання до гендеру людини, говорити за когось, залучати когось до діяльності при цьому створюючи дискомфорт для цієї людини, образливо ставитися до інших, вживати образливі слова тощо) і взяти відповідальність один за одного/одна за одну (докладніше про це див. [вирішення конфліктів](#)).
- Потурбуйтеся про свою власну безпеку і ваші особисті межі як молодіжного працівника/ молодіжної працівниці.¹⁶

¹⁶ Адаптовано з SALTO ID: [Embracing Diversity](#) (англ.)

ФАСИЛІТАЦІЯ

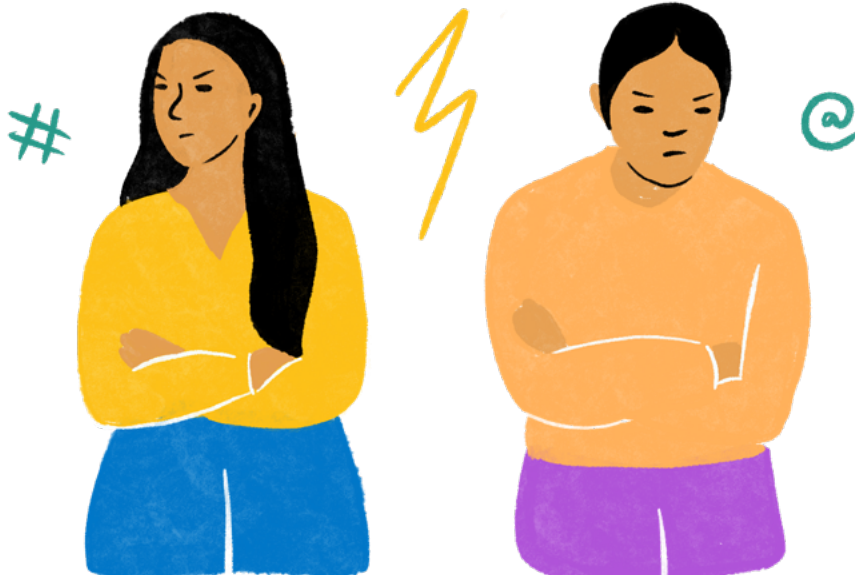
Фасилітатори/фасилітаторки групових процесів відіграють вирішальну роль у створенні інклюзивних програм. Багато міркувань, викладених у розділі [інклюзивний дизайн](#) також є важливі для фасилітаторів/фасилітаторок. Створювати простір для різноманітності означає, що ваша мета як фасилітатора/фасилітаторки полягає в тому, щоб кожен/кожна почувався/почувалась комфортно та безпечно, міг/могла навчатися та робити свій внесок у процес. Щоб це стало можливим, нам необхідно, щоб учасники та учасниці могли довіряти вам і почуватися в безпеці (див. [безпечніший простір](#)).

Фасилітування різноманітних груп вимагає від вас бути готовим адаптувати свою мову та свої підходи до роботи з відповідною групою. Як і в будь-якій групі, вам необхідно постійно бути готовим/готовою до змін способів ведення процесів та спілкування з групою. Вживання **зрозумілої мови** та створення **простору відкритого до пропозицій або відгуків в групі** – це два головних правила, які спрацьовують у більшості випадків.

Скромність - це важлива якість фасилітаторів/фасилітаторок загалом. Але, і особливо коли це пов'язано з досвідом та ідентичністю людей, ви навчаєтесь так само, як і ваші учасники/учасниці. Уявляйте себе не джерелом мудрості, а таким самим співучнем/співученицею. Інакше ви ризикуєте не дати повністю розкритися учасникам/учасницям і вони не зможуть ділитися своїми думками. Будьте щирими і зацікавленими, щоб відкрити для себе інших учасників/учасниць такими, якими вони є (а не вигадками про те, хто вони такі і що їм потрібно) - це надважливо.

ВИРІШЕННЯ КОНФЛІКТІВ

Інклюзивні проекти рідко проходять так, як було заплановано. Конфлікти можуть виникати коли завгодно; і їхні причини – найрізноманітніші, як передбачувані так і непередбачувані. Людська природа диктує нам мати власні погляди, тому ми не можемо дійти згоди в усіх питаннях. Будьте готові, що на деяких етапах проекту ви матимете справу з конфліктами (які повинні будете вирішувати).

Об'єднання людей різного походження може призвести до зіткнення цінностей або поглядів. **Стереотипи та упередження** можуть легко призвести до образливих коментарів або дискримінаційних дій, і важливо вирішувати такі питання, як тільки вони з'являються. Це буде корисним навчанням для учасників/учасниць групи.

Конфлікти можуть виникати між групами або між окремими людьми. В них може приймати участь не лише молодь, а й лідери/лідерки груп. Вирішувати розбіжності, висловлювати розчарування, мати справу з плутаниною, нестачею основних ресурсів – з цим нелегко мати справу. Молоді люди можуть не мати навичок і вмінь керувати такими ситуаціями та почуттями. Проте в будь-якому конфлікті є потенціал для зростання та змін. Конфлікт не обов'язково має бути деструктивним, якщо з ним правильно поводитися. Він може слугувати цінним інструментом для розвитку навичок і особистих сильних сторін: якщо його визнати та дослідити в безпечному середовищі, він може подарувати важливі ситуації та реакції, які стануть важливими у майбутньому.

Проте, багатьох конфліктів ми можемо уникнути завдяки гарній підготовці і постійному спостереженню.

ПОШИРЕНІ ПРИЧИНИ КОНФЛІКТІВ НА ІНКЛЮЗИВНИХ ПРОЄКТАХ І ЯК ЇМ ЗАПОБІГТИ

ТАЙМІНГ: Сидіння до ночі, довгі сесії або екскурсії призводять до пізнього старту, низького рівня енергії і втрати цікавості до проєкту. Використання таких інструментів оцінювання, як “Вимірювачі настрою” (див. малюнок) допоможуть вам перевіряти почуття, рівень енергії та постійно адаптувати програму чи діяльність відповідно до поточного настрою в групі.

ЗВОРОТНІЙ ЗВ'ЯЗОК: Не чітко сформульований зворотній зв'язок може призвести до непорозуміння або бути сприйнятим як критика, навіть якщо спікер/спікерка не мав/мала подібних намірів. Коли ви даєте зворотній зв'язок, дуже важливо поважати почуття інших, зосередитись на тому, що вони казали і робили, та пояснити, чому саме ви так вважаєте. Найкраще сказати “В мене інший погляд на те, про що ти щойно говорив/говорила, тому що...”, ніж “Ти зовсім дурний? Не бачиш, що...”

НЕРЕЛЕВАНТНІ ВПРАВИ: Не всі види діяльності підходять однаково всім молодим людям. Враховуйте індивідуальні потреби кожного учасника/учасниці групи, а також переживання, які можуть виникнути через певну вправу (або її частину). Переконайтесь, що всі знають, що ви не вимагаєте від них щось казати чи ділитися з усіма своїми інтимними переживаннями, про які некомфортно говорити вголос. Дозвольте молоді спочатку розігрітися та заспокоїтися після всього. Не забувайте залишати достатньо часу на підведення підсумків та обговорення, так щоб кожен/кожна відчув/відчула, що його/її думка та участь важливі.

ОБОВ'ЯЗКИ: Деякі люди з радістю беруть на себе відповідальність, в той час як інші тікають від неї, як від чуми. Хтось має багато домашніх зобов'язань, а хтось, навпаки, – дуже мало. Тому пам'ятайте, що для деяких учасників/учасниць питання “розширення обов'язків” на інклюзивному проєкті може бути абсолютно новим і дуже лякаючим експериментом. Переконайтесь, що всім учасникам/учасницям комфортно і вони розуміють, що їх просять зробити. Сміливо втручайтесь, якщо вважаєте, що щось є недоречним. Пам'ятайте, що молоді люди – експерти та експертки свого власного життя, сил і можливостей, тому ніколи не нав'язуйте їм нічого. Дайте молоді вирішувати за що вони хочуть відповідати і підтримайте їх у цьому рішенні.

ПОЛІТИЧНІ ТА РЕЛІГІЙНІ ПОГЛЯДИ: нефасилітовані дискусії на суперечливі теми можуть стати причиною виникнення конфлікту. Деякі учасники/учасниці можуть дуже хвилююче проживати окремі теми, особливо якщо вони мають прямий зв'язок з ними (візьміть до уваги наприклад міграційні правила для людей з міграційного середовища, ЛГБТ+ теми для членів/членкинь ЛГБТ+ спільноти, гендерна рівність для жінок, тема вірувань для релігійних людей і т.д.). Говорити про те, як вирішувати та усувати поляризовані теми може бути корисним вже під час створення вашої #групової угоди та нагадати молодим людям про різницю між думками та людьми (див [Говоримо про поляризовані проблеми](#)) Завжди наголошуйте на потребах безпечнішого простору і повазі до кожної особистості, навіть, якщо погляди не сходяться.

ДІЗНАТИСЯ БІЛЬШЕ

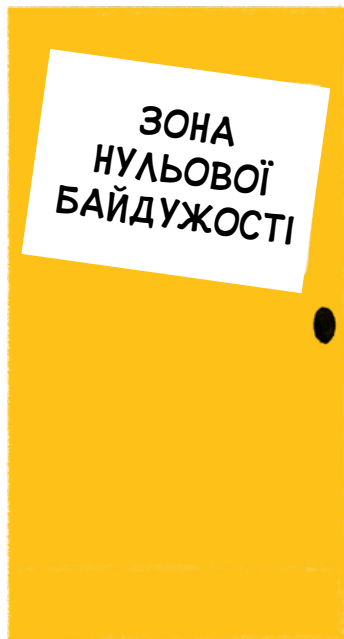

Щоб дізнатись більше інформації про походження конфліктів у міжкультурному середовищі, перевірте [T-Kit on Intercultural Learning](#).

ПРОТИДІЯ ОБРАЗЛИВИМ КОМЕНТАРЯМ ТА ДИСКРИМІНАЦІЇ

Протидія дискримінації та виявлення упереджень і відмінностей в привілеях вимагають, щоб ви як фасилітатор/фасилітаторка мали здатність вести складні діалоги. Теми, пов'язані з різноманітністю, можуть бути складними для обговорення. У конфліктній ситуації роль лідера/лідерки групи полягає в тому, щоб бути відкритим/відкритою, неупередженим/неупередженою, приймаючим/приймаючою, позитивним/позитивною та дбайливо ставитися до вразливості та відкритості молодих людей. Ви повинні допомогти молодим людям усвідомити, що вирішення конфліктів є кроком вперед у їхніх стосунках з іншими і дає їм досвід, який вони зможуть використати у повсякденному житті вдома. Як фасилітатор/фасилітаторка ви також повинні бути готові сприяти розв'язанню конфліктів, учасниками/учасницями яких можуть виступати деякі члени/членкині команди, що вимагає від вас ще більшого терпіння.

У групі, до складу якої входять молоді люди з меншими можливостями, особливо важливо, щоб дискримінаційні або образливі коментарі чи дії не залишалися без уваги. Якщо хтось – незалежно від того, учасник/учасниця чи фасилітатор/фасилітаторка – каже щось, що перетинає межу, навчання толерантності¹⁷ пропонує “політику нульової байдужості”, замість “політики нульової толерантності”. Іншими словами, замість того, щоб змусити учасників/учасниць замовкнути чи карати їх за будь-яку неналежну поведінку та висловлювання, “нульова байдужість” пропонує делікатно дати їм зрозуміти, чому те, що вони зробили або те, чим вони поділилися, створило проблемну ситуацію.

¹⁷ Навчання толерантності: [Let's Talk - Facilitating Critical Conversations with Students](#) (англ.)

Таким чином, ви повинні переконатися, що жодна шкідлива поведінка чи висловлювання не залишаться без уваги, щоб продовжити створювати безпечніший простір. Пам'ятайте, що кожен/кожна вчиться¹⁸.

Кілька порад щодо врегулювання конфліктів:

- Знайдіть ситуацію чи середовище, де молода особа почувається в безпеці та може вільно говорити: наодинці чи в групі; просто неба або в закритому приміщенні.
- Вислухайте молоду людину, але не ставайте на її бік (будь-який бік).
- Заохочуйте молоду людину говорити і **ДОЗВОЛЬТЕ** їй говорити (не обтяжуйте її власними конфліктами та переживаннями).
- Допоможіть молодій людині зрозуміти, в чому можуть бути корені конфлікту: різні цінності, звички, норми, культурні особливості тощо.
- Спробуйте зрозуміти, що відчуває і як думає молода людина.
- Спробуйте з'ясувати, які ролі або стратегії використовують обидві сторони (якщо бере участь декілька сторін, залежно від характеру конфлікту).
- Запитайте молоду людину, чи можете ви чимось їй допомогти.

¹⁸ Адаптовано з SALTO ID: [Embracing Diversity](#) (англ.)

- Допоможіть молодій людині прояснити ситуацію; конфлікт міг виникнути через непорозуміння. Уникайте засудження того, чого ви не розумієте, і заохочуйте толерантне ставлення до багатозначності.
- Не нав'язуйте свої культурні норми, але намагайтеся зрозуміти культурні принципи обох сторін конфлікту.
- Запитайте молоду людину, чи має вона уявлення про те, що може відчувати інша сторона конфлікту.
- Заохочуйте молоду людину пропонувати можливі рішення проблеми. Таким чином вона відчуватиме себе більш залученою до етапу вирішення проблеми та буде підтримувати власні ідеї щодо її вирішення.
- Заохочуйте молоду людину до діалогу з іншою стороною конфлікту, якщо обидві сторони готові до цього, допоможіть створити безпечну атмосферу, де можливе відкрите спілкування (на нейтральній території, із незалежним/незалежною посередником/посередницею).
- Будьте відкритими до зворотнього зв'язку (навіть якщо він погано донесений) і не виправдовуйте жодних дій, не вислухавши спершу молоду людину/ молодих людей.

ДІЗНАТИСЯ БІЛЬШЕ

Додаткову інформацію з управління конфліктами та ідеї щодо врегулювання конфліктів із молоддю можна знайти в посібниках [T-Kit Youth Transforming Conflict](#) та [T-Kit Training Essentials](#).

МЕТОДИ ТА ВИДИ ДІЯЛЬНОСТІ

Після того, як молоді люди подолали свої перші тривоги і почали відчувати себе комфортно один з одним/одна з одною, ви можете почати використовувати інші методи у програмі. Наприклад:

- **Робота в невеликих групах** заохочує кожного/кожну до участі та допомагає налагодити командну роботу. Розмір невеликої групи буде залежати від таких практичних факторів, як кількість молодих людей, які зібралися разом, і від того, скільки простору ви маєте. Невелика група може складатися з двох-трьох молодих людей, але найкраще такі групи працюють у складі шести-восьми осіб. Робота в невеликих групах може тривати п'ятнадцять хвилин, годину або день в залежності від поставленого завдання. Незалежно від теми, важливо, щоб робота була чітко окреслена і щоб молоді люди були зосереджені на досягненні мети, яка потребує від них зворотного зв'язку з усією групою. Просте "обговорення питання" з молоддю часто буває неефективним; натомість дайте їм конкретне завдання, яке призведе до результату. Наприклад, сформулюйте завдання у вигляді проблеми, яку потрібно вирішити, або питання, на яке потрібно відповісти.

ПАМ'ЯТАЙТЕ

Люди природньо почуваються комфортно з тими, з ким вони знайомі, і деякі з них можуть вважати за краще залишатися в зоні комфорту своєї національної групи. Якщо це не є вкрай необхідним, не дозволяйте молоді обирати власні підгрупи. Існує кілька методів забезпечити перемішування національних груп між собою: розподіл навмання, видача номерів чи карток або розподіл за кольорами веселки.

- **Проектне кафе.** Часто буває так, що найміцніші стосунки в проекті будуються під час перерв і неформальних моментів, тому організувати деякі заходи за чашкою кави може бути хорошою ідеєю. Простір проектного кафе може підвищити рівень взаємодії, створити основу для можливої подальшої співпраці, покращити залученість та мотивацію, а також сприяти креативності всередині групи та самоорганізації.
- **Симуляції та інші види діяльності, що обговорюють права людини та міжкультурні теми.** Ресурси Ради Європи [Компас](#) (укр.) і [Всі різні - всі рівні](#) (укр.) а також [інструментарій SALTO](#) пропонують безліч різноманітних методи.
- **Жива бібліотека:** не судіть книгу за обкладинкою. [Живі бібліотеки](#) (укр.) дозволяють людям дізнатися більше про їх власні реалії.
- **Вправи на співпрацю** сприяють активній участі та залученості. Такі вправи часто називають "іграми", оскільки вони веселі (наприклад: переодягання, ігри з парашутом тощо). Але вони є чимось більшим ніж просто ігри; вони кидають людині виклик, створюючи при цьому єдність всередині групи і забезпечуючи зацікавленість молоді та її залученість. Ігри на кооперацію зазвичай:
 - *Адаптивні* – найкраще можуть бути підлаштовані до будь-якої ситуації чи для того, щоб підкреслити кілька різних аспектів. Більшість ігор можуть часто бути дещо змінені і при цьому зберігати своє первинне забарвлення і характер.
 - *Короткі* – вони можуть варіюватися від однихвилинної візуальної ілюстрації або словесної віньєтки до півгодинної групової дискусії.

- *Недорогі* – вони зазвичай не потребують багато матеріалів чи обладнання (багато з ігор взагалі не потребують нічого), а для їх проведення не потрібні професійні знання.
- *З низьким ризиком* – якщо вони підібрані до правильного контексту і застосовуються у позитивний та професійний спосіб, вони практично завжди матимуть успіх.
- *Партисипативні* – залучають молодих людей фізично через рух або психологічно через візуальну та розумову увагу; вони налагоджують зв'язок з молодими людьми, змушуючи їх думати, реагувати або гарно проводити час.

Використовуючи ігри на кооперацію або симуляції, будьте обережні, щоб не обрати формат чи зміст, який може відлякати молодих людей із самого початку (наприклад, проведення гри, яка вимагає дуже індивідуалістичної поведінки від групи молодих людей, які орієнтуються на однолітків). Аналогічно, не обирайте той чи інший вид діяльності лише на тій підставі, що "він завжди був ефективним у минулому". Минулі обставини могли бути зовсім іншими. Молодь може стикатися з реальними життєвими ситуаціями, в яких ви не маєте достатнього досвіду або взагалі його не маєте, і, відповідно, вони можуть розчаруватися, якщо ви будете працювати за програмою, яка не відповідає їхнім потребам.

ПОРАДА

Якщо це можливо, завжди фасилітуйте у парі. Практичні переваги полягають у тому, що двоє фасилітаторів/фасилітаторок розділять між собою відповідальність при роботі у невеликих групах або допоможі в особистих потребах молоді. Двоє фасилітаторів/фасилітаторок зможуть підтримати один одного/одна одну, якщо щось піде не так, як заплановано, а також підводити підсумки разом із кимось продуктивніше, ніж робити це самотійно.

Не забудьте також залишити достатньо часу для молоді, щоб вони могли просто поспілкуватися, досліджувати оточення або грати в настільні ігри. Ви також можете запропонувати додаткові заняття для вивчення місцевої культури, занять спортом та спілкування у більш спокійній обстановці.

ДІЗНАТИСЯ БІЛЬШЕ

Докладніше про інклюзивне навчальне середовище читайте у Стратегічному Партнерстві з Інклюзії: [Долучайтесь до Інклюзії! Посібник з інклюзивних Європейських молодіжних проєктів для людей з інвалідністю.](#)

ЇЖА ДЛЯ РОЗДУМІВ

Як лідер/лідерка, фасилітатор/фасилітаторка групи, ви, напевно, робите все можливе, щоб ставитися до всіх молодих людей у вашій групі однаково. Але чи запитували ви коли-небудь себе, чи ваше поводження з ними є рівноправним? (див. визначення терміну [рівноправність](#)).

Пам'ятайте про методи роботи, які ви обираєте протягом усього періоду реалізації вашого інклюзивного проєкту і намагайтеся зробити його якомога рівноправнішим.

Наприклад: якщо ви збираєте всіх молодих людей на зустріч, ви дотримуєтесь принципу рівності (оскільки всі молоді люди знаходяться в одному місці і теоретично мають рівні можливості для участі), але не обов'язково принципу рівноправності. У групі завжди є одна-дві молоді людини, які висловлюються без труднощів, які відразу знаходять правильні відповіді, або яким ніколи не бракує коментарів чи жартів. Але є й інші, які рідко щось говорять. Майте на увазі, що це може мати різні причини: ці молоді люди можуть бути невпевненими в собі або більш інтровертними. Їм може бракувати мовних навичок. У них можуть бути навчальні розлади, які заважають їм обробляти інформацію так само швидко, як це роблять інші. Вони можуть страждати на дислексію тощо.

Один із простих способів більш рівноправного вирішення таких ситуацій – **почекати 5 або 10 секунд** після того, як ви поставили запитання. Дайте час усім учасникам/учасницям групи обміркувати запитання та придумати відповідь, а не лише швидким та спонтанним молодим людям. Як фасилітатор/фасилітаторка зробіть все можливе, щоб надати всім членам/членкиням групи час і простір, необхідні для повноцінної участі.

Інший спосіб – **урізноманітнити свої методи роботи, щоб вони були більш інклюзивними**. Ви часто обираєте традиційні або “академічні” способи навчання (наприклад: читання, письмо, групові дискусії тощо), тому що це те, до чого ви звикли. Однак пам’ятайте, що різні люди навчаються по-різному. Дехто найкраще навчається через візуальне зображення, дехто через цифри, інші найкраще навчаються, використовуючи руки, ще інші навчаються найкраще коли рухаються. Щоб працювати якомога рівноправніше, намагайтеся використовувати різні методи, які співвідносяться з різними стилями навчання та дозволяють учасникам/учасницям по-різному відповідати та зробити свій внесок у вправу. Це також актуально в онлайн-режимі, де не всі відчують себе комфортно приймати участь з увімкненою камерою або висловлюватись вголос. Альтернативою може бути підняття рук, участь в опитуванні, листування в чаті, розмова у невеликих групах.

У фізичному середовищі іноді може мати сенс **ходити по колу**, слухаючи кожного/кожну або використовуючи інші правила, де можна змінювати голос . Просто переконайтеся, що кожен/кожна може легко відмовитися говорити та передати це право наступній особі.

ПІДВЕДЕННЯ ПІДСУМКІВ

Коли ви проводите симуляцію або вправу на співпрацю, переконайтеся, що ви також даєте учасникам/учасницям можливість дати зворотній зв'язок та підвести підсумки. **Не варто просто “проводити” експериментальні вправи; важливо, щоб після них проводився дебрифінг аби надати можливість молоді осмислити те, що відбувалось, оцінити свій досвід і вирішити, як їм діяти або поводитися у майбутньому.** Тобто, підведення підсумків має вирішальне значення для того, щоб люди могли винести уроки з експериментальних вправ.

Наприкінці кожної вправи присвятіть час обговоренню та аналізу того, що відбулося, і того, як це пов'язано з ситуаціями у їхньому власному житті. Без обмірковування молоді люди не візьмуть майже нічого корисного з отриманого досвіду. Намагайтеся проводити процес підведення підсумків та оцінки послідовно, ставлячи молодим людям запитання, які допоможуть їм зрозуміти, що відбулося під час вправи і що вони відчували, що вони дізналися про себе, що вони дізналися про висвітлені проблеми, як те, що відбулося під час заходу, пов'язане з реальним життям, і як вони можуть рухатися далі та використовувати те, чого навчилися.

ДІЗНАТИСЯ БІЛЬШЕ

Більше про підведення підсумків можна прочитати за посиланням:

<https://scottnicholson.com/pubs/completingexperience>

РЕФЛЕКСІЯ

В ідеалі саморефлексія – це процес, який повинен починатися на самому початку проєкту і продовжуватись протягом його реалізації. Це можна зробити як формально так і неформально, заохочуючи молодих людей до саморефлексії різними способами та в різні моменти протягом всієї діяльності. Ось кілька порад і способів, які допоможуть запустити цей процес:

- Якщо хтось із молодих людей любить писати, попросіть їх вести щоденник. Якщо молода людина має труднощі з письмом, вона може також малювати малюнок кожного дня або зробити щотижневий колаж із зображень в журналах, щоб відобразити події та емоції.
- Для молодіжних обмінів, проведення щоденних групових рефлексій у менших групах може стати чудовим інструментом, який допоможе учасникам зробити паузу та поміркувати над своїми емоціями, отриманим досвідом та проблемами. Переконайтеся, що всім комфортно ділитися думками, і що кожна молода людина має час, щоб поговорити і послухати.
- Заохочуйте молодих людей думати про своє майбутнє протягом усього проєкту, особливо при тривалому міжнародному досвіді; не чекайте до самого кінця, щоб зробити це.
- Для деяких учасників/учасниць може бути корисним збирати “моменти” або “картинки”, які справили на них велике враження.

ДІЗНАТИСЯ БІЛЬШЕ

Дізнайтеся більше про важливість рефлексії та поради і рекомендації для рефлексії у групах у [NOW Journey Blueprint](#).

Інструменти та поради для саморефлексії можна знайти в SALTO Молодь: [Youthpass for ALL!](#)

МОНІТОРИНГ

Не тільки учасникам/учасницям важливо робити паузи та замислюватися, але й команді фасилітаторів/фасилітаторок проекту також необхідно постійно підводити підсумки діяльності. Під час особистих молодіжних обмінів гарною ідеєю є проведення щовечірніх зустрічей команди та обговорення, які вправи пройшли добре, а які ні, і що, можливо, має сенс змінити в програмі на наступний день.

ДІЗНАТИСЯ БІЛЬШЕ

Для отримання додаткової інформації на цю тему ознайомтесь з розділом [“Щоденне та поточне оцінювання”](#) у посібнику [T-KIT Training Essentials](#).

Переконайтеся, що ви надаєте учасникам/учасницям можливість поділитися своїм досвідом участі у тренінгу не лише наприкінці, але й під час тренінгу для відслідковування їх прогресу впродовж всього тренінгу. Звичайно, гарною ідеєю є залучення молодих людей до ухвалення будь-яких рішень щодо програми, які вам, можливо, доведеться приймати впродовж молодіжної мобільності.

ДІЗНАТИСЯ БІЛЬШЕ

Для отримання додаткової інформації про інструменти та методи оцінювання див. розділи “Завершення і прощання” та “Подальші дії - оцінка заходу”.

ЗАВЕРШЕННЯ ТА ПРОЩАННЯ

Інклюзивний проєкт може бути потужним та емоційним досвідом. Після успішного завершення проєкту кожен/кожна може переходити до нових справ із почуттям задоволення від досягнутого. Визнання та делікатність до почуттів людей на завершальному етапі є надзвичайно важливими, особливо якщо члени/членкині групи створили міцний зв'язок між собою.

Завершення та прощання можуть викликати стрес, тому, щоб допомогти вам забезпечити щасливе та позитивне завершення проєкту, ми закінчуємо цей розділ деякими ідеями щодо оцінювання, перевірки та святкування навчального досвіду молоді.

ОЗИРАЮЧИСЬ НАЗАД

Окрім поточного моніторингу всередині вашої команди, в ідеальному варіанті ви можете провести оцінювання наприкінці проєкту, коли учасники/учасниці ще присутні, коли усе ще залишається в пам'яті. Закінчення активної фази проєкту може бути дуже ефективним, якщо ви дасте молодим людям можливість озирнутися назад і обміркувати все, що відбулося. Пропонуємо декілька методик:

- **Візуалізація з супроводом:** Щоб освіжити спогади про нещодавні події, попросіть молодих людей влаштуватися зручніше (сісти на стілець, лягти на підлогу тощо) і заплющити очі. Увімкніть спокійну фонову музику. Потім тихим голосом попросіть молодих людей розслабитися і подумки повернутися в той день, який передував початку проєкту. Попросіть їх подумати про те, коли вони почали свою подорож, чого вони очікували, з ким вони познайомилися. Нагадайте їм про всі види діяльності у програмі проєкту; час від часу ставте запитання або розказуйте кумедні анекдоти. Після того, як ви “пробіглися” по пам'яті людей, можете приступити до отримання відгуків та вражень учасників/учасниць (див. методики нижче).
- **Пригадування сесій:** подія за подією, в хронологічному порядку, молоді люди пригадують один за одним/одна за одною те, що їх найбільше вразило під час проєкту (хороші та погані моменти).

- **Символізування бачення:** попросіть молодих людей намалювати на піску або на папері символ, який відображає їхню думку або уявлення про проєкт. Коли всі закінчать малювати, молоді люди по черзі пояснюють свій символ одним реченням або 2-3 ключовими словами.
- **Позитивні плітки:** попросіть молодих людей розділитися на невеликі групи по три людини. Протягом трьох хвилин двоє членів/членкинь групи говорять третьому/третій члену/членкині групи низку компліментів. (Допускаються лише позитивні коментарі!) По закінченню трьох хвилин ролі змінюються, і компліменти отримує нова людина.
- **Свічки:** коли всі сядуть у коло, поставте 10 запалених і 10 незаpalених маленьких свічок у центрі кола. Попросіть учасників/учасниць або запалити свічку і поділитися гарним моментом, або задути запалену свічку і поділитися не дуже гарним моментом. Нехай вправа триває до тих пір, доки молоді люди діляться своїми спогадами.

СВЯТКУВАННЯ

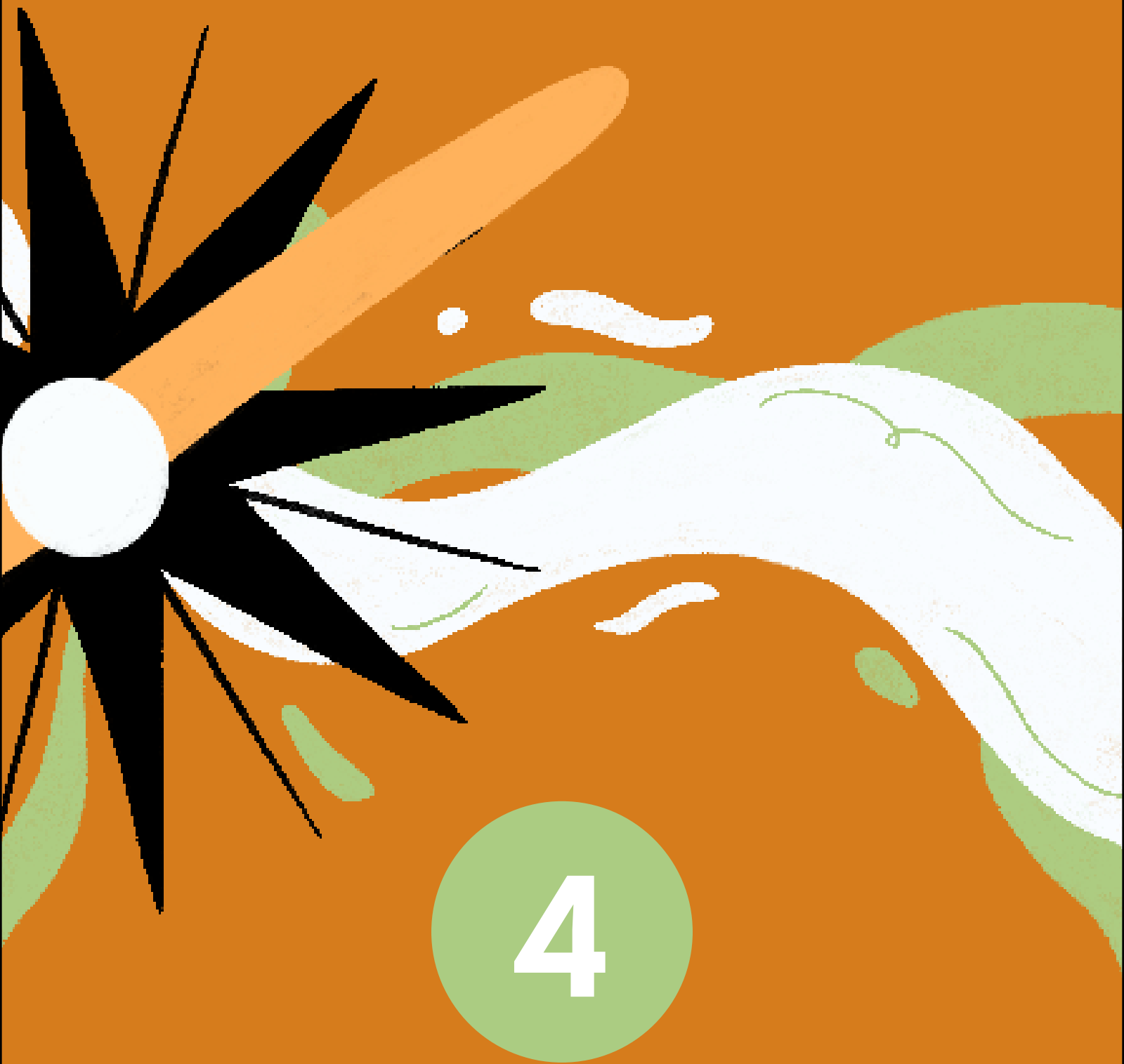
Так само, як важливо приділити увагу [початку](#) проєкту, ви повинні докласти багато зусиль і до його завершення. Завершення повинно дати учасникам/учасницям можливість відзначити те, чого вони досягли, зв'язки, які вони налагодили, і своє особистісне зростання. Це також чудова можливість разом оцінити проєкт, поки емоції та враження ще залишаються у пам'яті.

Окрім надання учасникам/учасницям можливості обміркувати все (див. [оцінювання](#) для ідей, як це зробити), відзначення також означає проведення веселої та невимушеної вечірки з нагоди закриття або чогось подібного. Вона може проходити біля (віртуального) каміна, з музикою і танцями та/або зі особливою їжею. Інклюзивний проєкт передбачає довший шлях, сповнений злетів і падінь... але врешті-решт все це того варте. Вперед – влаштуйте собі та групі хорошу прощальну вечірку. Ви на це заслуговуєте!!

А коли настане момент прощання, переконайтеся, що він не є поспішним і у кожного/кожної є достатньо часу, щоб попрощатися, – це може бути дуже емоційним і навіть важким для деяких молодих людей. В цьому можуть допомогти такі прощальні ритуали, як фінальний груповий вигук, виконання улюбленої пісні, що заряджає енергією, або проспівати пісню, яка виникла під час спільного перебування разом.

4

ЕТАП ПОДАЛЬШИХ ДІЙ

Етап подальших дій – це ваша можливість отримати максимальну користь від проекту та використати його як ресурс для довгострокового особистісного зростання молодих людей. Йдеться про те, щоб ознайомити їх з результатами проекту та допомогти їм застосувати свої навички, ентузіазм та інтереси в їхньому локальному середовищі.

Етап подальших дій інклюзивного проекту включають в себе як перспективу, так і ретроспективу. А саме

- Оцінка діяльності (для визнання навчальних результатів учасників/учасниць)
- Оцінка інклюзивності та різноманітності
- Реінтеграція
- Підтвердження знань учасників/учасниць
- Розповсюдження результатів проекту

Це також саме час розпочати моніторинг того, як цей досвід вплине на подальший життєвий шлях молодих людей. Останній день інклюзивного проекту не повинен бути кінцем досвіду, а радше початком нового шляху.

ОЦІНЮВАННЯ

На те, щоб зробити ваш проєкт можливим витрачено багато часу та зусиль – тепер настав час визначити, що пройшло добре, що ні і чому саме. Чи були досягнуті первинні цілі проєкту? Чи виправдалися очікування молодих людей? Що можна було б зробити краще? Ця інформація є корисною, оскільки вона може допомогти вам зробити покращення в майбутньому.

Існує широкий спектр методів оцінки (анкети, опитування, контрольні списки тощо), але важливо обрати ті, які підходять саме для вашої групи, і які дають можливість як молоді, так і лідерам групи висловити свою думку в процесі.

ОЦІНКА ДІЯЛЬНОСТІ

Ви і ваша молодь успішно завершили ваш проєкт. Ви всі доклали багато часу та енергії, щоб досягти цього. Зараз настав час зупинитися і подивитися на те, чого саме ви досягли, і де наступного разу необхідно зробити поліпшення.

Оцінювання полягає у зборі та аналізі інформації, яка відображає результати діяльності і те, як ці результати співвідносяться з нашими первинними цілями та завданнями. Це спланований процес, який має на меті виміряти, наскільки наші дії досягли того, що було заплановано: візуалізувати, що означав цей досвід для молодих людей. Оцінювання – це колективний процес, який дає змогу всім, хто бере участь у заходах: молодим людям, молодіжним працівникам/працівницям, членам/членкиням мереж з підтримки молоді, осмислити свій досвід та винести з нього уроки.

Оцінювання не повинно бути чимось, що ви “просто робите” в кінці міжнародного проєкту, тому що так треба. Це цінний навчальний момент для всіх, хто брав участь у проєкті, тому приділіть йому час і простір, на який він заслуговує. Належний процес оцінювання повинен починатися на самому початку проєкту і продовжуватися до його завершення.

МЕТОДИ ОЦІНЮВАННЯ

Існує багато різних і цікавих способів оцінити ваш інклюзивний проєкт. Цей процес не повинен бути надто складним або виснажливим. Обирайте методи та інструменти, які підходять та є цікавими саме для вашої молоді.

Працюючи з молодими людьми з меншими можливостями, ви можете застосовувати різноманітні інтерактивні методи (групові та індивідуальні вправи, такі як ігри, відкриті дискусії, мозкові штурми тощо). Якщо це доречно, ви також можете розглянути можливість використання більш формальних методів, таких як інтерв'ю, опитування та анкетування.

Якщо ваші молоді люди почуваються комфортно, вони, швидше за все, матимуть, що сказати на етапі оцінювання. Однак майте на увазі, що не всі можуть вільно висловлюватися у великих групах. Крім того, в деяких культурах відкрита критика вважається вкрай непристойною, навіть у безпечній та конструктивній атмосфері. Тому, плануючи етап оцінювання, обов'язково використовуйте поєднання методів, які дають людям можливість висловити свою думку (усім разом, у невеликих групах, один на один) та показати свою думку (за допомогою більш активних методів, які не обов'язково передбачають висловлювання, знову ж таки: усім разом, у невеликих групах, один на один, індивідуально та, можливо, навіть анонімно).

ДІЗНАТИСЯ БІЛЬШЕ

Ви можете знайти багато методів оцінювання в [T-Kit Educational Evaluation](#) та [T-Kit Training Essentials](#), а також [SALTO Toolbox](#). Більшість методів можна використовувати як під час проєкту, так і коли молоді люди повернулися додому.

САМООЦІНЮВАННЯ УЧАСНИКІВ/УЧАСНИЦЬ

Важливо також створити простір для учасників/учасниць, щоб вони могли оцінити свій пройдений шлях. Тут ви успішно можете спиратися на те, що ви зробили в рамках [рефлексії](#) під час проєкту. Якщо ви використовували щоденник, фотографії або малюнки, ви можете попросити учасників/учасниць переглянути те, що вони написали, щоб побачити, чи можуть вони помітити будь-які зміни у своїй поведінці, переконаннях, ставленні, навичках тощо.

Ще один хороший підхід – допомогти молодим людям скласти перелік навичок, яких вони набули. Допоможіть їм зрозуміти, як це навчання може сприяти їхнім наступним крокам (у пошуку роботи, здобутті кваліфікації, у сімейній ситуації тощо). Це тісно пов'язано з процесом підтвердження результатів набутих знань учасників/учасниць. Можливо, ви захочете використати Youthpass вже на цьому етапі, щоб допомогти учасникам/учасницям чіткіше усвідомити результати навчання (див. "[Підтвердження результатів навчання учасників/учасниць](#)").

ОЦІНЮВАННЯ ІНКЛЮЗИВНОСТІ

Коли ви організовуєте інклюзивні програми, дуже важливо також оцінити ваші успіхи у залученні різноманітних молодих людей до програми. Це слід робити разом з партнерськими організаціями. Цей крок має вирішальне значення, оскільки він дозволяє навчитись та вдосконалити ваші підходи до інклюзивності та різноманітності для майбутніх проектів. Наступні питання можуть допомогти у цьому етапі:

- Чи змогли ви залучити ту групу молодих людей, на яку розраховували? Якщо ні, то чому?
- Чи змогли ви залучити учасників/учасниць до розробки програми?
- На основі ваших власних спостережень та оцінювання учасниками/учасницями, чи відчуваєте ви, що всі учасники/учасниці мали рівні можливості брати участь у всіх аспектах програми?
- Які з інклюзивних підходів спрацювали вдало, а які варто переосмислити до наступного разу?
- Де ви виявили потенційну упередженість або недостатню поінформованість щодо вашої команди? Як би ви могли їх глибше дослідити?
- Чи стикалися ви з якимось несподіваними бар'єрами? Чи вдалося їх усунути?
- Що б ви зробили по-іншому в майбутньому?
- Якими були ваші основні висновки як молодіжного працівника/працівниці?

РЕІНТЕГРАЦІЯ

Закінчення інклюзивного проєкту жодним чином не є кінцем процесу. Реінтеграція є важливим етапом для молодих людей, оскільки існує ймовірність того, що завдяки своєму досвіду та знанням, отриманим під час міжнародного проєкту, вони можуть повернутися додому зовсім іншими людьми, ніж тими, якими вони поїхали. Як наслідок, у молодих людей можуть виникнути складнощі з поверненням до того статусу, який вони раніше займали у сімейному середовищі або оточенні своїх однолітків. **Щоб забезпечити “м’яку посадку” після повернення додому, може знадобитися високий рівень особистої підтримки з вашого боку, як молодіжного працівника/працівниці, а також інших фахівців/фахівчинь.**

Слово “реінтеграція” може звучати дещо важко і створити враження, що це нерадісний і важкий процес (подібно до того, як злочинець повертається до суспільства після тривалого періоду ув’язнення). Але це зовсім не так. У контексті міжнародного проєкту **реінтеграція означає допомогу молодим людям розібратися в тому, що вони побачили і пережили закордоном, зрозуміти, який вплив це мало (і, можливо, ще має) на них, знайти шлях застосування отриманих навичок і вмінь, а також спланувати наступні кроки до нових цілей у майбутньому.**

Реінтеграція передбачає трансформацію. Однак слід пам’ятати, що в той час як молода людина може змінитися, домашнє середовище залишається незмінним. **Між “старим” і “новим” способами мислення, поведінки та життя може виникнути напруженість** (у сім’ї, групі однолітків і навіть у свідомості самої молодої людини). Важко позбутися, зокрема, старих звичок, тому для молодих людей, які відмовилися від хаотичного або проблемного способу життя їдучи на проєкт, належна реінтеграція має вирішальне значення. Реінтеграція молодої людини має бути максимально інклюзивною, із залученням, коли це можливо, представників/представниць з усіх особистих та професійних сфер для належної підтримки молодих людей (сім’я, друзі та фахівці/фахівчині).

ЩО ВХОДИТЬ ДО РЕІНТЕГРАЦІЇ

Реінтеграція може відбуватись у різних форматах, в залежності від того, як довго ваші учасники/учасниці перебували закордоном. Реінтеграція після одного тижня участі у молодіжному обміні закордоном може бути не такою складною, але реінтеграція після 3-х, 6-ти або 12-ти місяців участі у програмі Європейського корпусу солідарності закордоном може стати випробуванням.

Існують різні аспекти та практичні деталі, до яких необхідно звикнути по поверненню додому після довготривалого перебування закордоном. Наприклад:

- **Практичні сторони:** чи буде людині де жити після повернення додому? Чи мають вони якийсь дохід? Який їх поточний стан здоров'я (психічний та фізичний)?
- **Особисті стосунки:** як змінилися особисті стосунки з родиною та друзями за час перебування закордоном? Чи стали вони більш позитивними, чи більш негативними? Чи існують небезпеки, пов'язані з відновленням певних стосунків тепер, коли людина повернулася додому? Як залишатися на зв'язку з новими друзями і зберігати зв'язки, що були створені закордоном?
- **Отримані навички та компетенції:** чи існують місця або є можливості, де молода людина може застосувати набуті/розвинені навички (наприклад: оплачувана робота, стажування, волонтерство в громаді)? Чи знає молода людина, що такі можливості існують? Чи може вона скористатися ними самостійно або їй потрібна якась підтримка?

- **Відновлення зв'язку з фахівцями/фахівчинями:** чи є люди, департаменти або установи, з якими молодій людині необхідно встановити контакт після повернення додому? Наприклад: центр зайнятості, відділи соціальної роботи, поліція, судова система і так далі.
- **Плани на майбутнє:** що конкретно буде робити молода людина тепер, коли вона повернулася додому? Як вона буде застосовувати свої нові знання? Чи існує який-небудь план дій? Чи пов'язано це зі школою, роботою, волонтерством, подальшим навчанням...? Чи існує ризик того, що молода людина повернеться до того ж самого, що вона робила до проєкту?

Звичайно, вирішення цих питань є відповідальністю самих молодих людей, але це не означає, що ви, як їх молодіжний працівник/молодіжна працівниця, не можете простягнути руку допомоги, прогнозуючи сфери, у яких молодь може зіткнутися з труднощами, і бути готовим/готовою допомогти їм на цьому шляху.

Пам'ятайте, що чим довше проєкт триває за кордоном, тим більша ймовірність того, що людина може істотно змінитися (з точки зору своєї особистості, поглядів на життя, планів на майбутнє і так далі). Це складні процеси, для вираження і розуміння яких потрібен час, і на це може легко піти рік або більше. Переконайтеся, що ви виділили достатньо часу, щоб належним чином провести своїх молодих людей через етап реінтеграції.

АКТИВНІ КРОКИ СПРИЯННЮ РЕІНТЕГРАЦІЇ

Як молодіжний працівник/молодіжна працівниця або лідер/лідерка групи, ви можете позитивно вплинути на процес реінтеграції:

1. Робота з молоддю над створенням можливостей для обміну своїми знаннями та досвідом.

2. Допомогти учасникам/учасницям соціальних мереж зрозуміти, як і чому міжнародний проєкт вплинув на них.

Це можна зробити різними способами. Наприклад:

- **Створіть можливості для молодих людей “відзвітуватись”.** Це повинні бути моменти, коли людина може розповісти інформацію своїм одноліткам, сім’ї, членам/членкиням спільноти та іншим людям, які стали причиною їх досвіду, про результати свого досвіду. Для цього молодь може поділитися своїми щоденниками, відеозаписами, письмовими звітами, особистими досягненнями, Youthpass сертифікатами, статтями або газетами про проєкт і т.д. Також, вони можуть написати статтю для інформаційної розсилки або веб-сайту організації або надати інтерв’ю місцевим газетам, телебаченню або радію.
- **Організуйте для молодої людини можливість “віддавати”, працюючи волонтером/волонтеркою у їх власній спільноті.** Аналогічним чином, ви можете дати молодим людям можливість виступати в ролі контактної особи у вашій організації. Наприклад, набравшись досвіду під час молодіжного обміну, Європейського корпусу солідарності і т.д., вони можуть мотивувати інших молодих людей (у вашій організації, місті або регіоні) займатися подібними проєктами і підтримувати їх на початкових етапах. Крім того, вони можуть взяти на себе нові обов’язки в організації наступного раунду міжнародних заходів.

- **Дайте молодим людям можливість реалізувати навички, які вони набули під час міжнародної діяльності** (наприклад, якщо вони брали участь у танцювальному проєкті, запропонуйте їм створити коротку виставу або організувати танцювальний майстер-клас).
- **Допоможіть створити мережі підтримки серед їх однолітків.** Це хороший спосіб залучити молодь на міжнародну арену. Неформальні соціальні мережі, такі як онлайн групи, які можуть бути створені в кінці інклюзивного проєкту, дозволяють учасникам/учасницям (молоді та лідерам/лідеркам груп) виявляти спільні проблеми реінтеграції та спільно працювати над їх вирішенням.
- **Виділіть час, щоб повернутися до особистого шляху молодої людини і переглянути його.** Якщо у вас все ще є малюнки молодих людей, які описують їхній шлях на початковому етапі, використовуйте їх як інструмент, щоб почати обговорення того, як вони змінювались впродовж проєкту? Куди веде цей шлях зараз? Яким інтересам вони сподіваються слідувати в майбутньому? Що їм потрібно аби допомогти їм зробити це?

ПАМ'ЯТАЙТЕ

Процес реінтеграції ніколи не слід квапити. Молодим людям потрібен час, щоб "перетравити" знання і досвід, які вони набули під час перебування закордоном. Повертайтеся до їх особистого шляху тільки після того, як молоді люди повернулись та побули деякий час вдома (наприклад, 1-2 місяці або більше). Будьте терплячі – дозвольте молодим людям відпочити від самого проєкту і поглянути на свої знання з більш збалансованої довгострокової точки зору.

ЇЖА ДЛЯ РОЗДУМІВ

Готуючись відправити молодих людей за кордон, ви очікуєте, що вони зазнають певного ступеня “культурного шоку” під час свого проєкту. Однак часто забувають або недооцінюють вплив “зворотного культурного шоку”, який може виникнути, коли молода людина повертається додому і намагається якимось чином вписати своє “нове я” в колишнє оточення.

Це особливо стосується молодих людей, які можуть бути “в групі ризику” або “проживають серйозні труднощі”. Наприклад, люди, які мають проблеми з наркотиками або алкоголем, які походять із середовища насильства або жорстокого поводження, або які наражаються на поганий вплив через оточення (злочинна поведінка, екстремізм і т.д.). Інклюзивний проєкт може мати великий вплив на таких людей і привести до багатьох позитивних змін. Наприклад, вони можуть завести багато нових друзів. Можуть набути багато нових навичок. Вони можуть стати більш незалежними. У них може змінитись відношення, з'являться нові погляди і переконання. Молоді люди можуть ставити перед собою нові цілі на майбутнє. У них може виникнути підвищене почуття впевненості і гордості за себе і те, чого вони досягли.

Такого роду позитивні зміни – це саме те, для досягнення чого призначені інклюзивні проєкти. Але що відбувається, коли молода людина, “знаходиться в групі ризику” і повертається додому? Зміни в її поглядах, ставленні та поведінці не завжди можуть бути зрозумілі або прийняті у її оточенні. У деяких випадках вони можуть навіть розглядатися як загроза встановленому порядку. Домашня обстановка може дати людині чіткі сигнали про те, що її нова поведінка є небажаною або не приймається групою. Людина може відчувати тиск повертатись до своїх старих звичок, відновлення шкідливих звичок, відновлення спілкування у середовищі негативного впливу.

Молоді люди, які знаходяться в групі ризику, стикаються з низкою додаткових проблем в процесі реінтеграції в порівнянні зі своїми однолітками. Якщо ви працюєте з профілями “групи ризику”, запитайте себе:

- З якими конкретними проблемами можуть зіткнутися молоді люди, коли вони повернуться з інклюзивного проєкту закордоном?
- Будучи молодіжним працівником/молодіжною працівницею, що ви можете зробити, щоб максимально спростити процес реінтеграції? Чи можете ви і чи готові інвестувати додатковий час і ресурси, необхідні для підтримки цих молодих людей?
- Чи лише учасникам/учасницям проєкту потрібна підтримка чи можуть бути й інші зацікавлені сторони, на які слід звернути увагу? Чи можете ви та готові присвятити час для спілкування з сім'єю молодої людини, друзями, групою однолітків, вчителями, тренерами, і т.д., щоб допомогти їм правильно поставитись і справитись зі змінами після інклюзивного проєкту?

Для молодої людини “у групі ризику” успішна реінтеграція може бути найважливішим аспектом її інклюзивного проєкту. Будьте обережні аби не недооцінити рівень вашої відданості/відповідальності, а також вашої організації та інших зацікавлених сторін.

ПІДТВЕРДЖЕННЯ НАБУТИХ ЗНАНЬ УЧАСНИКАМИ/УЧАСНИЦЯМИ

Ви можете допомогти максимізувати вплив проєкту, допомагаючи молодим людям усвідомити, чого саме вони навчилися і яких навичок набули з точки зору свого особистого розвитку.

Існують різні способи визначення та класифікації знань, отриманих молодими людьми під час інклюзивного проєкту. Традиційні методи визнання включають сертифікати відвідування, рекомендаційні листи та запрошення на подальші проєкти. Можливо, ви захочете використовувати метод, схему або інструмент, які довели свою ефективність у вашій організації в минулому, або, можливо, вам буде цікаво використовувати підхід, який спрямований на визначення набутих компетенцій.

Ви можете підтримати учасників/учасниць, допомагаючи їм усвідомити, як можна розвивати свої набуті навички та компетенції далі. Наступні пункти допоможуть у рефлексії:

- **Міжкультурні навички:** мовні здібності, розуміння різноманітності, толерантність до неоднозначності, спроба навчатись не засуджуючи інших і не інтерпретуючи поведінку неправильно, навчитися дивитись на речі з різних точок зору.
- **Знання:** як працювати в команді, як приймати рішення, як бути гнучкими.
- **Життєвий досвід:** здатність орієнтуватися в різних ситуаціях, навчальній програмі і т. д.
- **Soft skills:** вміння спілкуватися і співпрацювати, встановлювати контакти і будувати партнерські відносини.

У Еразмус+ є інструмент під назвою **Youthpass**, який можна використовувати протягом усього проєктного циклу для визначення конкретних аспектів навчання молоді людини. Youthpass заснований на європейській системі та включає 8 ключових компетенцій:

- спілкування рідною мовою,
- спілкування іноземними мовами,
- математична компетенція і базові компетенції в галузі науки і техніки,
- цифрова компетентність,
- вміння вчитися,
- соціальні та суспільні компетенції,
- ініціативність та підприємництво,
- культурна обізнаність і самовираження.

Коли ви використовуєте Youthpass, ви працюєте з молодими людьми для того щоб виявити і розвинути певні компетенції. На кожному з різних етапів проєкту ви приділяєте час тому, щоб виявити рівень впливу різних видів діяльності на навчання молоді людини. Звичайно, для цього вам потрібно буде віднайти методи роботи, які відповідають потребам, здібностям вашої групи.

ДІЗНАТИСЯ БІЛЬШЕ

Всі учасники програми Еразмус+: Молодь В дії мають право на отримання сертифікату Youthpass. Використання [Youthpass](#) дозволяє їм інтегрувати отримані знання у своє резюме та у супровідний лист. Для отримання ідей як інтегрувати Youthpass, ознайомтеся з публікацією Salto ID [Youthpass for all!](#)

ПОШИРЕННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ ПРОЄКТУ

Попередні сторінки розділу “Подальші дії” зосереджені головним чином на тому, що ви, як організатор/організаторка проєкту, можете зробити, щоб допомогти вашим учасникам/учасницям завершити інклюзивний проєкт закордоном і почати дивитися в майбутнє. Тепер те ж саме відноситься і до вас – **як ви можете нести цей досвід далі? Як ви можете інформувати інших про свої результати? Як ви можете поділитися набутими знаннями та досвідом?**

Ви можете зробити це, розповсюдивши результати проєкту якомога далі і зробивши їх помітними для набагато більшої аудиторії, ніж просто для тих, хто брав у ньому участь.

В ідеалі ви почнете думати про те, як плануєте ділитися результатами свого проєкту вже на стадії підготовки. Якщо ви заздалегідь знаєте, які конкретні результати ви хочете отримати до завершення проєкту, ви можете діяти впродовж усього проєкту, вживаючи відповідних заходів. Але якщо ви згадали про поширення та видимість лише в кінці проєкту, ось декілька кроків, які допоможуть вам організуватись.

Запитайте себе і учасників/учасниць проєкту:

- **ЧИМ** саме я хочу поділитися про наш проєкт (і що конкретно у мене є)? Статистика? Фільм, який я зняв/зняла? Письмові звіти? Оцінювання? Приклади сертифікатів Youthpass?
- **З КИМ** я хочу поділитися цим? З іншими молодими людьми у моїй організації? Батьками або опікунами молодих людей? Радою директорів/директорок? Спонсорами? Вашою місцевою міською радою?

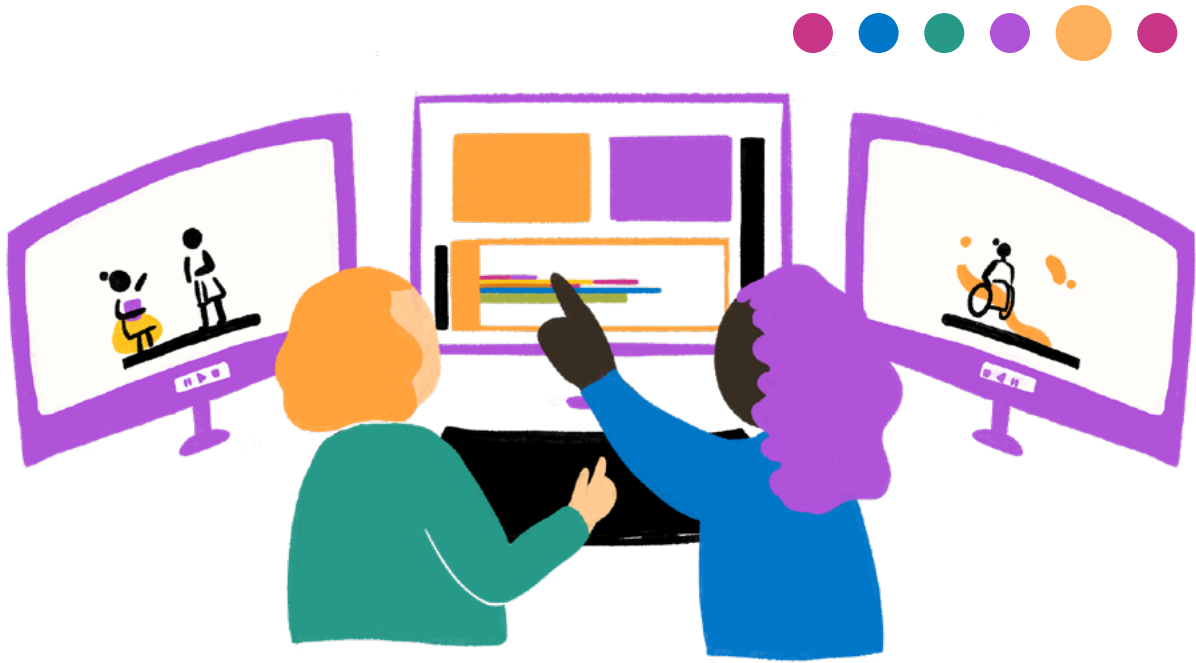
- **ЧОМУ** я хочу поділитися цим? Щоб зробити рекламу і підняти наш авторитет? Щоб залучити нових учасників/учасниць для майбутніх проєктів? Щоб показати спонсорам, чого досягла їх фінансова підтримка? Щоб поділитися своїми знаннями з іншими?
- **ЯК** я це зроблю? День відкритих дверей? Офіційна зустріч? Неформальні вечірні посиденьки? Подорожуючий караван? Чи буду я робити репортаж, публікувати листівки, створювати веб-сайт, знімати відео, організовувати подкаст, художню виставку...?

Можливості розповсюдження результатів вашого проєкту обмежені лише вашою уявою. Використовуйте всі доступні вам засоби масової інформації та технології, щоб досягти максимального ефекту.

ПАМ'ЯТАЙТЕ

Як і в розділі про Конфіденційність, Вам необхідно отримати згоду учасників/учасниць (або їх законних опікунів/опікунок) на публікацію зображень, а вся передана інформація повинна відповідати керівним принципам ЗРЗД (Загальний регламент захисту даних).

Розглянемо декілька конкретних пропозицій:

- Задokumentуйте результати вашого проєкту. Це може включати як видимі результати (наприклад: фільм театрального перфоменсу учасників та учасниць, звіт, колекція творчих робіт...), так і невидимі результати (наприклад: навчальні моменти, висновки, рекомендації, нові методи, що використовувались під час заходу...) Спілкуйтеся зі своєю аудиторією, максимально персоналізуючи результати. Також, подумайте про те, як використовувати звіти, щоденники, записи, малюнки, фотографії та реальні відгуки молодих людей.
- Залучіть місцеві засоби масової інформації (телебачення, радіо, газети) і робіть основні заголовки такою ж назвою як і ваш міжнародний проєкт, для використання та розповсюдження вашої документації. Розмістіть інформацію на веб-сайті вашої організації.
- Надайте учасникам/учасницям простір для самостійного створення мережі наступних проєктів (за допомогою обговорення, "відкритого простору", планів дій і т.д.).
- Пропонуйте підтримку та навчання молодим людям, які хочуть брати більш активну участь у вашій організації.

- Поділіться своїми методами, можливостями фінансування та успішними практиками, щоб зробити життя “новачків/новачок” у цій сфері набагато простішим. Додайте їх до існуючих баз даних (наприклад www.salto-youth.net/toolbox) або ознайомте їх з релевантними мережами.
- Використовуйте соціальні мережі або інші засоби комунікації для майбутніх контактів та обміну досвідом.
- Подякуйте всім тим, хто підтримував вас (владу, спонсорів, сім'ю, членів/членкинь місцевої громади, і т.д.) за їх внесок і продовжуйте створювати нові контакти.

Будьте винахідливі! Це ваша можливість продемонструвати свою роботу, відзначити свої досягнення, дозволити іншим людям отримати вигоду з результатів вашого проекту і використовувати їх у подальшому, а також знайти і отримати підтримку для ваших майбутніх проєктів.

Незалежно від того, які методи ви використовуєте, пам'ятайте, що ви зацікавлені в тому, щоб люди дійсно **ВИКОРИСТОВУВАЛИ** інформацію та знання, які ви їм даєте. Вони не повинні просто зникнути у когось в шухляді. Будьте ініціативні – пропонуйте підтримку в тому, як використовувати ваші надбання та результати. Активно шукайте зацікавлені організації або молодіжних працівників/працівниць та молодіжних лідерів/лідерок, заохочуйте їх бути включеними.

ДІЗНАТИСЯ БІЛЬШЕ

Ідеї про те, як поширювати знання, можна знайти в публікації SALTO Інклюзія & Різноманітність [Making Waves - more impact with your projects.](#)

ЧИТАТИ ДАЛІ

DARE: [Практичний довідник Інклюзії](#)

Dawn Bennett-Alexander (TED talk/ТЕД промова): [Практична різноманітність: розглядаємо інклюзивність від теорії до практики](#)

EU-CoE Youth Partnership: [Соціальна інклюзія для молоді, руйнуємо бар'єри](#)

EU-CoE Youth Partnership: [Політика різноманітності в Європі](#)

EU-CoE Youth Partnership: [T-Kit 8: Соціальна інклюзія](#)

EU-CoE Youth Partnership: [T-Kit 4: Міжкультурне навчання](#)

EU-CoE Youth Partnership: [Деякі більше відчують рівність ніж інші? Чи рівні можливості для всіх?](#)

EU-CoE Youth Partnership: [Навчальна мобільність, соціальна інклюзія та неформальна освіта. Доступність, процеси та результати](#)

National Youth Council of Ireland: [Діємо в Інклюзії](#)

NewStatesman: [Кімберлі Креншоу про міжсекторність](#)

Peggy McIntosh/Пегі Макінтош: [Розпаковуючи невидимий рюкзак](#)

SALTO Інклюзія & Різноманітність: [Ресурси Інклюзії та Різноманітності](#)

SALTO Інклюзія & Різноманітність: [Європа в умовах переходу – Різноманітність, Ідентичність та Молодіжна Робота](#)

SALTO Інклюзія & Різноманітність: [Дизайн Інклюзії](#)

SALTO Інклюзія & Різноманітність: [Ідеї Інклюзивності та Різноманітності](#)

SALTO Інклюзія & Різноманітність (video): [ID організаційні промови](#)

SALTO Інклюзія & Різноманітність: [ID Організаційні Промови: гаразд, ваші проєкти інклюзивні, чи можна те саме сказати про вашу організацію?](#)

SALTO Інклюзія & Різноманітність: [Міжнародні молодіжні проєкти приносять користь людям з меншими можливостями](#)

SALTO Інклюзія & Різноманітність: [Як зробити Європейські Молодіжні Програми більш інклюзивними](#)

SALTO Інклюзія & Різноманітність: [Розумні способи виміряти рівень впливу вашого Молодіжного проєкту ЄС на інклюзивність та різноманітність](#)

SALTO Інклюзія & Різноманітність: [Приймати Різноманітність](#)

SALTO Інклюзія & Різноманітність: [Використовуйте руки щоб Рухатись Далі 2.0](#)

SALTO Участь та Інформація: [Колекція Ресурсів](#)

SALTO-МОЛОДЬ: [Європейський Календар Тренінгів](#)

Навчаючи толерантності: [Орієнтири для Рівноправності](#)

РЕСУРСИ ДЛЯ РОБОТИ З ОСОБЛИВИМ МОЛОДІЖНИМ ДОСВІДОМ:

Рада Європи: [Barabaripen/Барапаріпен](#) - Молоді роми/ромки говорять про чисельну кількість дискримінацій

EU-CoE Youth Partnership: [Між невпевненістю та надією. Рефлексія молодіжної роботи з молодими біженцями/біженками](#)

SALTO Інклюзія & Різноманітність: [За Межами Інвалідності: Європейська Мобільність для Всіх - практичний довідник для організацій зацікавлених у Європейській мобільності, яка включає людей з інвалідністю](#)

SALTO Інклюзія & Різноманітність: [Долучайтесь до Інклюзії! Посібник Європейських молодіжних проєктів інклюзивних для людей з інвалідністю \(Стратегічне Інклюзивне Партнерство 2021\)](#)

SALTO Інклюзія & Різноманітність: [ID Розмови про гендер](#)

SALTO Інклюзія & Різноманітність: [ID Розмови про ЛГТБ+](#)

SALTO Інклюзія & Різноманітність: [Село Міжнародне - Міжнародні сільські молодіжні проєкти](#)

SALTO Інклюзія & Різноманітність: [Без Образ!](#)

SALTO Інклюзія & Різноманітність: [On track - Різноманітні підходи молодіжної роботи у різних NEET \(молодь не зайнята, не залучена в освіту та не приймає участі в тренінгах\) ситуаціях](#)

SALTO Інклюзія & Різноманітність: [Урбаністичні Рішення - стимулюючи таланти урбаністичної молоді](#)

SALTO Інклюзія & Різноманітність: [Сила Е.М. - молоді жінки етнічних меншин](#)

SALTO Інклюзія & Різноманітність: [Без бар'єрів - Без кордонів - проєкти для людей з різними можливостями](#)

Strategic Partnership on Inclusion: [Долучайтесь до Інклюзії! Посібник молодіжних Європейських проєктів інклюзивних для людей з інвалідністю](#)¹⁹

¹⁹ Вся література подана в списку є англійською мовою.

АВТОРИ БУКЛЕТУ

<https://www.institutonow.org/team>

Рахель виступає в якості тренера і фасилітатора в неформальній освіті з 2007 року. Вони є співзасновниками швейцарської асоціації NOW, яка фокусується на навчанні у середовищі різноманіття, і Instituto NOW, бразильської організації з розробки навчальних програм і контент-продакшн компанії, що фокусується на впливових організаціях. У своїй роботі в Instituto Now Рахель фокусується на створенні інклюзивного та репрезентативного навчального контенту, а також на сприянні розвитку змістовного досвіду навчання. Рахель живе зі своєю дружиною і двома дітьми в Бразилії.

Контакти: rahel@institutonow.org

РЕДАКЦІЙНІ ДАНІ

Опубліковано в 2022 році Ресурсним центром SALTO-YOUTH Inclusion and Diversity www.salto-youth.net/inclusion

(Підтримка та можливості Поглибленого навчання в рамках програм Еразмус+: Молодь в дії та Європейський корпус солідарності)

Salto-Jint, Grétrystraat 26, 1000 Брюссель, Бельгія Тел.: +32 (0)2 209 07 20 Факс: +32 (0)2 209 07 49
inclusion@salto-youth.net

Юридична інформація: JINT vzw, 0441.254.285, RPR Nederlandstalige Ondernemingsrechtbank Brussel

Координація: Marija Kljajic (inclusion@salto-youth.net)

Автор: Rahel Aschwanden (rahel@institutonow.org)

Редагування копії: Tambu Glenda Muzenda (tambu.m@outlook.com)

Дизайн: Beatriz Belo (beatriz@institutonow.org)

Відтворення і використання в некомерційних цілях дозволяється за умови згадування джерел www.salto-youth.net/inclusion, inclusion@salto-youth.net.

Перекладено в 2022 році за підтримки SALTO Східна Європа та Кавказ
www.salto-youth.net/eeca, eeca@salto-youth.net

Фонд Розвитку Системи Освіти, алеї Єрозолимське 142А, 02-305 Варшава,
Польща

Переклад: Марія Геращенко

Координація: Олена Глазкова

Адаптація дизайну: Андрій Сліпченко